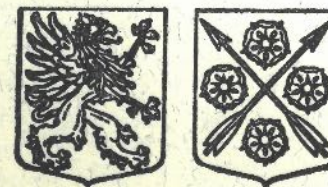
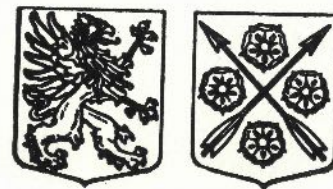

Södermanlands-Nerikes Nation

Södermanlands-Nerikes Nation

Innehåll

Glad Maj!	3
Sune och Lena! Tack och välkomna åter	4
Höstfesten — en lyckad Olrogafton	8
Södermanland-närking i Uppsala för 150 år sedan	9
Nationsgemenskapen. Ett middagstal	30
Strövtåg i Uppsala	37
Låt oss brygga över generationerna!	44
In memoriam	45
Avlidna landsmän	55
Från Vår till Vår	60

Redaktör:
Fil.dr. Per Sörbom
Hyttgatan 39 G
733 00 Sala 0224/155 41

Seniorföreningen:
Seppo Gerestrand
Uppsala Sparbank
Box 96
751 03 Uppsala pg 2 59 06-9

Södermanlands-Nerikes Nation:
Box 661
751 28 Uppsala 1

Sala 1975 - Sala-Postens Boktryckeri AB

Glad Maj!

Redaktören för Majhälsningen har många privilegier. Ett av dem är att på denna plats få rikta en personlig hälsning, exempelvis ett glatt, men ändå värdigt, Hej till alla sina läsare. Ett annat, och kanske större privilegium är att han genom sin position får kontakt med landsmaninnor och landsmän av alla generationer. När Du bläddrar Dig igenom denna den fyrtioåttonde årgången av Majhälsningen kan Du se vilka södermanlandnerkingar jag haft nöjet att samarbeta med den här gången. Om mina böner om medverkan även i fortsättningen kommer att mötas med samma vänliga entusiasm vågar jag nästan lova Dig flera läsvärda och intressanta Majhälsningar under de kommande åren.

Men lägg nu inte armarna i kors i väntan på nästa årgång! För att Majhälsningen ska kunna fortsätta att utkomma krävs för det första skrivna bidrag av minnesgoda och idérika landsmanninnor och landsmän — Ni är alla välkomna att skriva till redaktören, Seniorföreningen eller nationen — för det andra, och kanske ännu viktigare, behöver Seniorföreningen en ekonomi som tillåter en fortsatt utgivning. Se därför till att Du hjälper styrelsen med värningen av nya medlemmar.

Förutom de i samband med sina artiklar namngivna skribenterna i denna årgång vill jag passa på att tacka Sven Frigell för det arbete han lägger ned på att hålla oss à jour med nationsmedlemmarnas levnadsöden. Beträffande minnesteckningarna under In memoriam bör kanske också sägas att skribenterna lämnats mycket fria tyglar vad gäller utformning och omfattning, med tanke på det nationshistoriska värde och intresse dessa artiklar kan ha även för dem som inte närmare kände den bortgångne.

Om två år utkommer Majhälsningen med sin femtionde årgång, något som är väl värt att fira, inte minst med tanke på att Uppsala universitet har vänligheten uppmärksamma denna händelse genom att samtidigt bli tio gånger så gammalt. Jag vädjar därför till landsmännen att redan nu börja vässa pennorna och damma av skrivmaskinstangenterna för att hjälpa till med att fylla de extra många sidor som förhoppningsvis då ska stå till buds.

Redaktören

Sune och Lena!

Tack och välkomna åter!

— Det där med ekonomi begriper jag mig inte på, hävdade en gång Sune Carlson, professor i företagsekonomi och inspektor på Södermanlands—Nerikes nation. Ryktet säger, att yttrandet föll på ett sammanträde med kommittén för nationens byggnadsinsamling i ett läge då intäktsidan såg ganska skral ut.

Som policyförklaring från nationens främste talesman kan uttalandet måhända förefalla något dubiöst, men även en inspektor har rätt att se dystert på tillvaron ibland. I synnerhet med tanke på den praktiska innebörden av de mer eller mindre tilltalande obligatoriska plikter som drabbar honom. Tänk bara på alla dessa femtimmarssittningar i festsalen — alltid med samma utsikt, med tankarna fästade vid det kommande tacktalet och med käk av ytterligt varierande kvalitet på tallriken.

Sune och Lena har t ex tappert ätit sig igenom tre restauratörers menyer på ca 20 gåsmiddagar, majmiddagar och vårbaler. Sune har också sammanträtt sig igenom 9 förste kuratorer, minst lika många andre kuratorer och ett praktiskt taget oräkneligt antal andra ämbetsmän. Sedan Sune och Lena blev herr och fru Inspektor för tio år sedan har det hänt mycket inom nationens väggar. Förändringarna har — om vi bortser från den mer organisatoriska sidan — främst inneburit att nationen fått nya och bättre lokaler, det gamla nationshuset har fått en ordentlig ansiktslyftning och nationens hela programverksamhet har kunnat anpassas till vad 70-talets studenter vill få ut av sin fritid.

Insamling och ombyggnad

Södermanlands—Nerikes nation expanderar var mottot för nationsarbetet under många Sune- och Lena-år. 1966 köptes Stavenowska huset och det var då som planering och projektering av det moderna Södermanland—Nerike satte igång.

Att bygga om hus i den här expansiva meningen kostar pengar, och eftersom nationens dolda reserver inte skulle klara av räkningarna måste man samla in pengarna. Det organiserades en hel stab människor som fick till uppgift att bearbeta lämpliga donatorer. Adresser till gamla landmän letades upp i landets samtliga telefonkataloger och det vidtog ett intensivt brevskrivande. Andra tänkbara givare krävde en mer personlig bearbetning. Insamlingsstaben leddes av inspektor Sune, som av och till försvann ut i landet till sina kontakter i företagsvärlden med tigarstaven väl dold i manteln. Kontaktnätet visade sig vara medgörligt i stora stycken. Ömsom kom Sune hem med heltäckande mattor, ömsom med penningpåsar och ömsom med marmor.

När kalkylerna så småningom såg ut att gå ihop och det verkade sannolikt att delprojekt 1, Stavenowska huset, skulle bli färdigt, var det dags för inredningskommittén, den ädlaste av nationens kommittéer att träda i författning. Lena hade den delikata uppgiften att tillsammans med andra smak- och kvalitetsmedvetna nationsmedlemmar välja och vraka bland tyger, möbler och mattor för att få nationsdelen i bottenvåningen trivsamt och funktionell.

Och så! verket stod klart och nationen flyttade in. Under tiden samlades det in mer pengar och nationshuset kunde också skrudas i nya kläder. Med dunder och brak, pompa och ståt och hornmusik invigdes det nya Södermanland—Nerike vid ett hejdundrande kalas på hösten 1969. Välvilliga bidragsgivare och representanter för kommuner och landsting kunde inspektera verket. Sune förevisade med måttligt dold stolthet bibliotek och TV-rum, den ombyggda puben och inte minst den vackra, uppfräschade övervåningen i nationshuset. Ekonomiprofessorn fick till sist

debet och kredit att gå ihop och nationen kunde börja fungera på allvar efter alla ombyggnader och tillfälliga driftsstopp.

Till vardags

Vardagen tog vid med sedvanliga diskussioner i nationsnämnden och förvaltningsdirektionen, den ene kuratorn efterträddes av den andra, gåsmiddag och majmiddag passerade och nya hedersledamöter installerades. Vardagen blandades med fest, allt efter sant känt uppsaliensiskt föredöme.

Till inspektors plikter hör att närvara vid nationens landskap. Förr betydde det årligen fyra kvällars upplevelser av direkt demokrati, numera är det visst sex kvällar som går åt.

Må det vara mig tillåtet att ge Sune en extra stor cloge för den tapperhet och uthållighet som han visat på sörmölands—nerkingska landskap under de här åren. Var och en vet att ett landskap kan ta praktiskt taget hur många timmar som helst, allt beroende på om det finns ett debattämne som är tillräckligt upphetsande för att hålla landskapet och debattörerna vid liv långt efter det att sexan för länge sedan skulle varit uppäten. En tioårig inspektorsperiod medför i runda tal ca 50 landskap, genomsnittligt ca tre timmar långa. Det gör totalt 150 timmars lyssnande vilket motsvarar fyra arbetsveckor. Även om Sune hävdar att det parlamentariska spelet på landskapet var fascinerande att iaktta får ändå prestationen betraktas som en bragd.

Till fest

Sunes och Lenas tapperhet vid nationens glada fester är omvitnad i vida kretsar. Tyvärr är det bara de kvinnliga landsmännen som fått chans att beundra Lenas skicklighet i slalomrodol nedför nationstrappan i samband med damsupéerna. . .

Till Sune borde egentligen utdelas en medalj — eller kanske en kram från en lämplig klubbmästarinna — för att han vid alla fester i sina kåserade och glada tal faktiskt alltid kommit ihåg att tacka för maten — oavsett matens kulinariska kvalitet. Det måste också framhållas att Sune aldrig hållit samma tal två gånger och ej heller försummat att dansa med klubbmästarinnan om tillfälle bjudits.

Vi lärde oss mycket

Till vardagen ett ögonblick igen: En genomgående linje i Sunes vardagskontakter med nationen var att alltid lämna ett stort mått av självständighet åt kuratorerna att sköta nationen efter sina egna huvuden i det dagliga jobbet. Den sanna tolkningen är nog egentligen såhär: Varje

ämbetsman på nationen måste göra sina egna misstag och försöka reda upp trassligheter efter sitt eget huvud.

Men den som ville ventilera ett problem var alltid välkommen att få Sunes syn på saken och ett gott råd hur man skulle ta sig ur bekymret. Vi är några stycken före detta kuratorer på Södermanland—Nerike som lyckades få med oss åtskilliga värdefulla lärdomar till väntande jobb med den här metoden.

När nu Lena och Sune pensionerat sig från nationen kan vi bara hoppas att de kommer att sakna alla ingredienserna i nationalslivet riktigt mycket — landskapsdiskussioner, vårbaler och allt det andra. Hedersplats finns alltid reserverad om saknaden blir för stor. Och vi från nationen — vi kommer tillbaka till Sune när vi behöver en insamlingsgeneral till nästa ombyggnad av nationen.

Eva Westerberg

Med landsmännen, för nationen, i tiden.

Höstfesten - en lyckad olrogafton!

Margareta Kjellberg och Sven G. gladda seniorerna med Olrog.

Om det ligger någon sanning i uttrycket: En gång är en händelse, två gånger är en tradition, så hade Seniorföreningen sin traditionella höstsammankomst den 12 oktober 1974. Där var ett liv och ett kiv. Landsmanninnor och landsmän av de mest skilda generationer hade mött upp till cocktail, middag och magnifik underhållning. Årets ämne var "Ulf Peder Olrog och Uppsala". Sångarna Margareta Kjellberg, Håkan Norlén, Bertil Rapp, Bo Sundblad och Brita Nordlander presenterade olika sidor. Dans blev det också — till sent för dem som orkade — och mängder av glada återseenden.

Visst har det blivit tradition! Det bästa beviset är att Seniorföreningens medlemmar kommer att kallas till ny höstfest den 11 oktober i år. På programmet: Wennerbergafton — en viss hr Ringmar lär visst redan vara kontrakterad!

Rigmor och Richard Ringmar var där förstas. . . dom kommer nog i år också!

Södermanland-närking i Uppsala för 150 år sedan

Anteckningar av Gustaf Mauritz
Upmark utgivna av

Gösta Berg

*Gustaf Mauritz Upmark
omkr. 1830. Lavyr av
Clas Fredrik Laurén.
Hos generaldirektör Erik
Upmark. Foto S.P.A.*

Författaren till dessa anteckningar Lars Gustaf Mauritz Upmark var född den 3 januari 1811 i Västerhaninge i Sörmland och son till kronofogden assessor Frans Gustaf U. och hans maka Fredrica Johanna Girolla. Efter undervisning i hemmet, i katedralskolan i Strängnäs och i Maria trivialskola i Stockholm kom han i början av 1825 till Uppsala för att genom privat undervisning förbereda sig för studentexamen, vilken då som bekant avlades vid universiteten. Övervakningen av hans studier handhades av Per Erik Bergfalk, kyrkoherdeson från Österhaninge och så småningom juris professor vid universitetet. I språk fick han undervisning av Olof Fryxell, som varit hans lärare redan i Stockholm och som sedermera blev kyrkoherde i Ör på Dal. Redan i juni 1825 kunde han — vid 14 års ålder! — avlägga studentexamen och blev omedelbart inskriven i Södermanlands-Nerikes nation. Sina universitetsstudier började han dock först vårterminen 1826. Med delvis ganska långa avbrott, då han vistades på faderns gård Hammar i Västerhaninge, bedrevs dessa fram till den 11

juni 1829, då han avlade "examen för inträde i Rikets Kammar- och Räkenskapsverk".

På hösten samma år vann U. anställning som e.o. kammarskrivare i krigskollegium och bosatte sig i Stockholm. Han tjänstgjorde även i kammarrätten, i kammarkollegium och i statskontoret. Slutligen blev han 1836 ordinarie kammarskrivare i kammarrätten, där han så småningom fick ställningen som revisor. Vid upprepade tillfällen avvisade han erbjudanden till befordran inom verket och att bli landskamrerare i olika län. Ett av skälen var att han efter fadern övertagit Hammars gård, som han själv brukade och som krävde hans närvaro åtminstone vid veckosluten. U. avled efter att ha undergått operation på Sabbatsbergs sjukhus den 10 januari 1880.

Under senare delen av sitt liv — han lämnade 1876 sin tjänst med pension — ägnade sig U. bl.a. åt att nedskriwa sina memoarer. Som ett resultat härav föreligger ett omfattande manuskript, betitlat Minnen från ett mycket hvardagligt men nära fulländat lefnadslopp 1811-1874. Detta manuskript är fortfarande i familjens ägo och förvaras hos fru Ingrid Rudling, Djursholm (en avskrift finnes i Nordiska museets arkiv). För åren 1847-58 grundar det sig på dagboksanteckningar, som även de tillhör familjen och förvaras hos förre generaldirektören Erik Upmark, Stockholm.

Genom förmedling av förf:s sons dotter fru Gun Schilling-Upmark, Oslo, har jag beretts tillfälle att i Majhälsningen publicera det avsnitt i memoarerna, som behandlar studieåren i Uppsala. Härvid har det befunnits lämpligt att bryta ut ett tämligen fristående parti om de akademiska lärarna, vilket i stället inflyter i Personhistorisk Tidskrift 1974.

Upmarks framställning har, bortsett från att nystavning genomförts, endast blivit föremål för en lätt bearbetning, i det att uppenbara skrivel och liknande rättats. De bifogade kommentarerna har inskränkts till ett minimum. I sin nuvarande form synes manuskriptet i denna del vara avslutat 1874, med några enstaka tillägg 1875. Man vet av hans egna uppgifter att han tidvis fört sedermera makulerade dagboksanteckningar och han kan väl även ha utnyttjat andra källor till stöd för sitt minne. Man har emellertid all anledning att beundra skärpan i de bilder han tecknat från ungdomstidens Uppsala. De fyller i varje fall tidsmässigt en lucka i de skildringar av liknande slag som förut framkommit och som utnyttjats av vår landsman Sven G. Svenson i hans innehållsrika och initierade framställning Studentens klang- och jubeltid i Uppsalastudenten genom tiderna (1950). För oss har de självfallet ett särskilt intresse genom att det här är en medlem av vår nation som träder fram och berättar om de spartanska förhållanden, under vilka den studerande ungdomen merendels har levat i alla tider.

Gösta Berg

Min Upsalavid 1825-1829

Jag har förut omtalat hurusom jag vid slutet av höstterminen 1824 var högst uppe i 4:de klassen, och såvitt jag nu minnes var jag därmed färdig att påföljande vårtermin komma upp på gymnasium. Men min far hade beslutat annat, sannolikt efter rådplägning med dåvarande magister, sedermera professor Per Erik Bergfalk, och så kom jag sistnämnda termin i stället till Uppsala där jag liksom

"Mowitz skulle bli student

Och Upsala betrakta" — för första gången!

Någon annan anledning därtill, att min far ville att jag skulle så att säga hoppa över gymnasium, har jag ej kunnat utfundera än den, att han trodde, åtminstone hoppades, att jag därigenom så mycket förr skulle "komma in i det praktiska livet". — Detta tror jag ock lyckades, men om fullkomligt till min egen båtad, lämnar jag därhän.

En resa till Uppsala gick den tiden icke så raskt som i våra dagar, då man med sitt pick och pack sätter sig i en järnvägs kupé vid Stockholms bangård t. ex. kl. 1/2 till 4 på eftermiddagen och efter 2 1/2 timmes färd är framme kl. 6, eller ock med någon av de snabbgående ångbåtarna gör resan till sjöss på 4 à 5 timmar. Resor med ångbåt hörde då ännu till tidens nyheter och de första ångbåtarna i vårt land, gamla "Upsala" och "Yngve Frey", som just då hade börjat sina turer mellan Stockholm och Uppsala behövde hela 11, 12 timmarna för att paddla sig fram, och resan med skjuts, per landsväg, tog ungefär samma rundliga tid i anspråk. Många gjorde resan på en vanlig målarskuta, såsom minst kostsam, såvida nämligen icke motvind eller andra hinder gjorde ett allt för stort uppehåll, då det kunde hända att man fick vara flera dagar på vägen till största men för det medhavda matsäcksförrådet. Ångbåtarna voro emellertid allt för litet försökta fortskaffningsmedel för att då ännu vara till persontrafik mera allmänt begagnade. Man ansåg det nästan litet vågsamt att färdas med dem. Vanligen reste man därför landsvägen med skjuts, skakande sig fram på så kallad "rapphöna". Man for då från Stockholm kl. 6 à 7 på morgonen och var sällan framme i Uppsala förr än vid samma tid på aftonen, stundom ännu senare. Skjutsombytena vid de 3:ne gästgivargårdarna, Rotebro, Märsta och Alsike, medtogo sin rundliga tid, ty vanligen fick man länge vänta på hästar, och de myckna grindar, varmed de allmänna landsvägarna då för tiden voro avstängda gjorde också icke obetydliga uppehåll vid öppnande och stängning. Det kunde till och med hända, att man på det sättet icke kom fram, såsom

Mowitz. Fredmans sånger nr 28: Mowitz skulle bli Student / Han Upsala betrakta — — — —.

det just då berättades hava inträffat med ett par Uppsalaprofessorer. De skulle resa med egen häst till Stockholm och hade överenskommit att turvis öppna varannan grind. Allt gick bra så länge grindarna voro stängda, men framemot Alsike stod en grind öppen och detta försatte dem i mycket bryderi, då de kommo till den nästa som åter var stängd. Detta fenomen hade de på förhand icke beräknat. Den vars tur det var att öppna den grinden, som händelsevis stod öppen, ansåg detta vara en fördel, därav han speciellt borde komma i åtnjutande. Den andre åter höll fast vid överenskommelsen, att man skulle öppna varannan grind. Som ingendera fanns hugad att ge med sig, vände de om hästen och reste tillbaka till Uppsala, utan att hava varit längre än till Alsike. Något dylikt inträffade väl aldrig med mig, men resan, som vanligen gjordes med skjuts, gick ändå som sagt är odrägligt långsamt och företogs de första gångerna icke utan en viss bävan i anledning av det allmänt utspridda ryktet att ett stort rövarband skulle husera på skogen mellan Märsta och Alsike och göra vägarna särdeles osäkra där i trakten. Sitt egentliga tillhåll sadess dessa landsvägsriddare hava vid en lång och brant backe på nämnda skog, och vanligen tillvägagå så, att de spände en lina tvärs över vägen och när då den resande kom i full fart utför backen stupade hästarna enligt beräkning mot linan och den resande var sedan snart övermannad och plundrad av de från sina bakhåll framspringande rövarena. Så berättades det, till fasa för mången. Men sanningsenligt måste jag tillstå, att jag aldrig hörde dessa rykten på något sätt bekräftade och säkert är det, att jag, för min del, aldrig råkade ut för några äventyrligheter av detta slag, oaktat den ovan nämnda branta backen av mig mer än en gång befors i kolsvarta mörkret.

En löjlig händelse erinrar jag mig däremot från en av mina Uppsalaresor. Den inträffade just vid Alsike. Professor Tranér, som sedermera blev kyrkoherde i Söderköping, hade, stadd på resa till Stockholm, för sig beställt hästar i Alsike. Tranér var just då sysselsatt med översättning av Iliaden och begagnade därvid, liksom vid sina föreläsningar i allmänhet, en mängd gammalsvenska ord. Sålunda nyttjade han "horsar" i stället för hästar och "åkor" för vagnar. Översättningen gjordes på omväxlande hexameter och pentameter. Han hade nu också beställt ett par "horsar" att skjutsa till Märsta. Några studenter, samtidigt stadda på resa till Stockholm, men anlända före Tranér till Alsike, hade händelsevis fått se förbudssedeln och instruerade hållkarln mot vedergällning av en duktig sup, att, när nu Tranér kom och tillsade om sina hästar, svara honom: "Horsar

Johan Tranér (1770—1835), adjunkt i latin, professors namn. — Historien om T:s mellanhavande med hållkarln på Alsike gästgivaregård berättas — med mindre elegans — redan vid 1800-talets början av en anonym författare (Personhistorisk tidskrift 1915, s. 21 f).

ej finnas för Er, ej åkor för Er att bestiga". Utan att förbluffas, men förmodligen inseende sammanhanget, yttrade Tranér, utan att låta sig bekomma: "Gack då till Iliions stad, horsar åt mig att beställa!" Hållkarln klädde sig väl bakom örat och funderade litet varest Iliions stad månne ligga, men fann dock för gott att skaffa fram "horsarna", varefter Tranér fortsatte resan. Studenterna, som ställt till det lilla upptåget, skratade helt gott, men då professorn redan var borta, fingo de ännu vänta på sina horsar.

Jag kom, som sagt är, till Uppsala för bli student, 14 år gammal och direkt ur 4:e klassen i Maria skola i Stockholm. Visserligen erfordrades icke då på långt när de kunskaper som nu, för att vederbörligen taga studentexamen, ja, jag är till och med övertygad, att det nu för tiden fordras ett vida större kunskapsmått för att bli intagen i ett elementarläroverks 4:e klass än då för att bli student. Men jag hade i alla fall hoppat över gymnasium och måste därför under hela vårterminen 1825 taga undervisning i varjehanda ämnen privatim innan jag kunde anmäla mig till studentexamen. Emellertid var jag ingalunda missnöjd med att i anledning av de förändrade förhållandena i hemmet komma därifrån, så länge och så långt som möjligt, men jag måste ock tillstå, att jag efteråt mången gång, och det ju äldre jag blivit, med ett visst missmod sett tillbaka på denna tid, då jag, i stället för att brådstörtat bli student redan i barnåren, hade, genom att först genomgå gymnasium, kunnat inhämta ett större kunskapsmått än det ringa, som i själva verket på detta sätt kom mig till del. När man erfar, hör och ser de kunskaper, som nutidens ungdom i allmänhet besitter, nästan blyges man att i mångahanda ämnen, jämförelsevis, veta så litet och vara de unga så underlägsen i vetande.

Jag läste hela första terminen, 3 timmar dagligen privatim för magister Olof Fryxell, som var härtill rekommenderad av magister Bergfalk, och vilken jag dessutom kände från min föregående skoltid i Maria. De egentliga ämnena för min undervisning voro latin, tyska och franska. I historia och geografi gavs mig undervisning av magister Bergfalk själv. Den förre var mig som informator, den senare som guvernör. Det låter ju ståtligt, men det förhöll sig nästan så, ty åt magister docens, juris kandidaten (senare professorn) Bergfalk, son till dåvarande kyrkoherden i Österhaninge prostsen Bergfalk, hade min far, med dess eget vänliga begi-

Antydan här och i det följande om de förändrade förhållandena i hemmet sammanhänger med att fadern, som blev änkeman 1823, gifte om sig 1824.

Pehr Erik Bergfalk (1798—1890), sedermera prof. i lagfarenhet och ekonomi.

Olof Fryxell (1806—1900), fil.mag., sedermera kyrkoherde.

vande, uppdragit det kallet, att under de första terminerna i Uppsala, vara min vårdare, min ledare och min föresyn, och ett bättre och värdigare val hade väl ock varit svårt att göra. Också hade jag all anledning att ära och högakta honom för hans vänliga och humana väsende, samt högt skatta det intruktiva dagliga umgänget med en person, som själv umgicks med de utmärktaste personligheter, själva "gräddan" bland studentkåren den tiden.

Till magister Bergfalks benägna åtagande, gentemot mig, hörde naturligtvis i främsta rummet det egentliga anordnandet av mina studier för Fryxell. I ett brev till min far av den 18 Mars 1825 redogör han därför med tillägg i avseende på grekiskan (ganska förnuftigt som mig tycks), att han låtit mig lägga detta språk helt och hållet åsido, emedan han ansåg den tid därpå användes vara alldeles onyttigt bortslösad, då jag svårigen kunde arbeta mig in däri så, att grekiska litteraturen bleve för mig tillgänglig på originalspråket. Däremot förordade han, ifall tiden skulle medgiva ytterligare språkstudier, "engelska språket, vars litteratur i juridiskt och politiskt avseende för en civil tjänsteman är av ovärderligt intresse". Detta språk fick jag dock aldrig lära mig, men grekiskan, som en gång för alla varit den hake på vilken jag alltid skulle staka mig, lades helt och hållet åsido.

För övrigt yttrade magister Bergfalk i ovannämnda, ännu i behåll varande, brev det smickrande omdömet om min ringa personlighet, att "mitt lynne fullkomligt rättfärdigat de förhoppningar han gjort sig om mig och att min flit var utmärkt."

Äntligen vid terminens slut ansågs jag färdig att anmäla mig till studentexamen och den avlades den 9 juni 1825 för professorn i latinska språk, Lundvall. Man examinerades den tiden i alla ämnen av en och samme person och icke såsom nu av särskild lärare i varje ämne. Icke blev betyget särdeles högt, det må Gud veta, det var nära nog så lågt det kunde bli, men mina 14 år och glädjen att ändå vid denna ålder vara bliven student, gjorde att jag då åtminstone icke särdeles fästade mig därvid.

Såsom *Civis Academicus* blev jag inskriven i Södermanlands och Nerikes nation. Höstterminen 1825 tillbragte jag hemma, men båda terminerna 1826 var jag i Uppsala.

Den 12 maj sistnämnda år avlade jag den så kallade "Theologiska Examen", vilken den tiden erfordrades, såsom en av förberedelserna till blivande Examen för inträde i de civila ämbetsverken. "Alnanders Salighetslära", biblisk historia och något kyrkohistoria var det pensum som härför erfordrades och examen avlades inför Teologiska fakultetens då-

Carl Johan Lundvall (1775—1858), prof. i latinsk vältalighet och poesi.

varande dekanus, professor Anders Hultén, som ansåg mig hava "givit de prov på erforderlig kunskap i vår kristna religions huvudläror och kyrkohistorien" att jag blev "adproberad".

En annan förberedande examen, som då för tiden jämväl erfordrades, innan man tilläts taga examen till ämbetsverken, var den så kallade matematiska. Denna examen avlade jag den 23 nov. 1826 inför *Mathematices* professorn Jöns Svanberg, som fann mig i aritmetik och elementerna av geometri, innehava "goda och försvarliga kunskaper". Pensum för denna examen var att räkna till och med *regula de tri* och några böcker i *Euclides* — jag vill minnas sex. I och för genomgående av denna examen tog jag privat undervisning av magister docens Isac Widebeck, allmänt känd "för sin ljusa blick och rediga framställning".

Hela året 1827 vistades jag åter hemma — mig till ringa fromma. Jag vet ingen annan anledning härtill än den, att hur ringa omkostnaderna för mitt Uppsalavistande än voro, jämförelsevis med nutidens, min far icke desto mindre ansåg sig behöva inbespara dem.

Båda terminerna 1828 var jag däremot åter i Uppsala och bevistade flitigt föreläsningarna av professor Lars Georg Rabenius i *Kameral- och Politilagfarenhet* och av professor Samuel Grubbe i *Naturrätt och Sedolära*.

Någon av dessa terminer avlades också den så kallade "Nations Examen" inför landmanskapets Seniorer, vilken då för tiden också hörde till de många förberedelser, vilka på senare tid helt och hållet försvunnit, och den 11 December nämnda år avbördade jag mig, med tungt sinne och beklämt hjärta, instängd uti ett rum uti *Consistorium Academicum*, jämte några andra syndabocker, med 2:ne vakthavande kursorer postande utanför dörren, det "Specimen Stili Latini" som ock erfordrades "pro Examine Juridico".

Sålunda voro nu alla förberedelser för min blivande kamalexamen frånstökade, men innan man tilläts avlägga densamma skulle man ännu hava att uppvisa nationens intyg, avgivet av dess inspektor, rörande uppförande och flit. Ett sådant betyg erhöi jag av nationens dåvarande inspektor, den här förut nämnde *Theol.* professor Anders Hultén, kontraherat av nationens kurator Joh. Erik Flodberg (som sedermera blev

Anders Hultén (1757—1831) var prof. i dogmatik och moralteologi samt Södermanland—Nerikes nations inspektor från 1812. Han hade tidigare varit professor i astronomi i Greifswald. Av *Upmarks* utförliga skildring av honom i avsnittet om de akademiska lärarna framgår, att han vid denna tid var höggradigt senil.

Jöns Svanberg (1771—1851), prof. i matematik.

Isac Samuel Widebeck (1801—1863), docent, sedermera domprost.

Lars Georg Rabenius (1771—1828), prof. i juridik.

Samuel Grubbe (1786—1833), prof. i etik och politik.

uppräknade, vilka voro med mig jämnåriga, voro däremot de få, med konsistorienotarie i Strängnäs) av innehåll, att mitt uppförande under de 6 terminer jag vistats vid Akademien varit "mycket stadgadt" och att jag i mina studier "en god flit ådagalagt". Och slutligen avlade jag i Consist. Academicum "för öppna dörrar" den 11 juni 1829 examen i och "för inträde i Rikets Kammar- och Räkenskapsverk", därvid professorerna Rabenius och Grubbe voro examinatore. Enligt det häröfver av akademien dåvarande rektor, professor N. J. Sillén utfärdade betyg, ansågs jag hava ådagalagt "goda och försvarliga kunskaper i naturrätt, sedolära och aritmetik," samt "goda och försvarliga insikter med tillagt vitsord om berömlig flit i Kameralvetenskapen".

Och därmed var min studenttid slut!

Studentbostäderna voro under min Uppsalatid mycket tarvliga, ja till den grad, att en 1870-talets student visserligen ej på några villkor skulle finna sig vid att bebo en sådan lägenhet. Det vanliga möblemanget bestod av en säng, oftast omålade, ett bord vari föregående hyresgäst under en lång följd av år inristat allehanda runor och hieroglyfer, dels med penna, dels med kniv, en bokhylla, 2 à 3 stolar, allt efter som rummets storlek sådant medgav, en ljusstake av mässing eller järnbleck, ett tvättfat av lergods och ett annat bekvämlighetskärl av samma material. Rullgardinen var ofta av hopklistrade karduspapper. Detta var allt och det vanliga. Byrå eller kista måste man hyra särskilt, om man ansåg sig därav vara i behov, men vanligtvis fick den för resan medhavda kofferten tjäna i dess ställe. En soffa ansågs som lyxartikel och fanns således blott undantagsvis här och där. Den var då vanligtvis vit- eller brunmålad, antingen med läderdynor eller överdrag av rutigt bomullstyg. Skulle det vara rätt fint var överdraget av grönt ylletyg med långa fransar av rött, gult och blått ullgarn — alla regnbågens färger — ju bjärtare, dess finare.

Men ett sådant rum kostade icke heller mycket: 15 R. Rgs i terminen för ett större, 10 à 12 R. för ett mindre. Uti ett av den förstnämnda storleken, med skinnklädd soffa, bodde magister Bergfalk, en trappa upp i Södermanlands Nations vaktmästare Wibergs gård vid "Kamphof i Fjerdings" och under första månaden av mitt vistande i Uppsala bodde jag i samma rum, men erhöll därefter ett vindsrum ovanpå Bergfalks, möblerat helt och hållet på ovanbeskrivna sätt, med utsikt över en bakgård, där svin och höns och gäss i broderlig förening rotade och kacklade dagen i ända. I samma rum bodde jag även de båda terminerna 1826. Året

Petter (Pehr) Wiberg (1785—1833), var Södermanlands—Nerikes nations vaktmästare. Han ägde flera gårdar i kv. Kamphof, där han enl. bouppteckningen höll 2 kor, 2 grisar och höns. W. var far till pedellen Anders Gustaf W., även han nationens vaktmästare och död 1877 (W. med kannan och stipendiefonden!)

1828 bodde jag vid Kungsängsgatan. Jag stod nu icke mera under magister Bergfalks uppsikt; jag var en "fri student" och på 16:de året. Detta hindrade dock ej, att jag, förtroligt som förut, slöt mig till honom. Vid Kungsängsgatan bodde jag tillsammans med studeranden av Gotlands nation Lars Fredrik Nordström som året förut hade kommit till Hammar såsom informator för mina systrar. Och vårterminen 1829, den sista i Uppsala, bodde jag tillsammans med min gamla skolkamrat från Maria, Oscar Augustin Montelius, i ett hus som tillhörde fru Lindroth och var beläget vid ena ågatan nära Dombbron. Det rum vi där hade gemensamt var så litet, att mellan soffan å ena väggen, som begagnades av mig, och sängen å den andra, som innehades av Montelius, fick ett litet bord nätt och jämt rum framför fönstret och för övrigt var ej plats för mer än 2:ne stolar, jämte våra koffertar, en på vardera sidan om dörren. Trångt var det, som man kan förstå, men sämjan var god och då vi båda flitigt "lågo" som det anstod fria studenter och läste till vår examen, jag "Kameraln" och Montelius "Hofrätten", vilken vi ock avlade på samma dag, så hade vi ingen tid över att däröfver synnerligen bekymra oss, lika som det på intet vis generade oss med våra enkla och tarvliga levnadsvanor i övrigt.

Av dem som samtidigt med mig bodde i vaktmästare Wibergs gård i Fjerdings, erinrar jag mig följande: 2:ne bröder Forselius, Per och Carl, av vilka den förre, nu död, blev kyrkoherde i Östergötland och den senare, ännu levande, tog kansliexamen och sedermera ägnat sig åt advokatycket; Carl Vide Silfversparre, som blev sekreterare i Riksbankens understyrelse RVO samt död 1872; bröderna Carl Axel och Per Fredrik Rönqvist, den förre vice häradshövding, godsägare och ännu levande, den senare ägare av Åkers krutbruk, riddare av flera ordnar och död 1874; samt Axel August Drake, en liten, ful, dvärglik "quasimodo" som blev bokhållare i Riksbanken och dog på 1850-talet. Alla dessa tillhörde Södermanlands och Nerikes nation. Bröderna Forselius voro redan seniorer i nationen, då jag hörde till de så kallade "Recentissimi". De stodo således "alltför högt" över mig för att något förtroligt eller kamratligt umgänge med dem kunde komma ifråga. De övriga av de här ovan vilka jag närmare, nästan uteslutande plägade umgänge, därtill under

Lars Fredrik Nordström (1805—) reste utrikes som informator, senare öden obekanta.

Oscar Augustin Montelius (1811—1894), sedermera hovrättsråd, kom att genom hela livet stå Upmark mycket nära. U. skymtar flerstädes i den brevväxling 1827—1829, som Axel Liljencrantz publicerade i Holmiana, utgiven av Stockholms nation i Uppsala 5, 1957, s. 13 ff.

Quasimodo (om Axel August Drake), den vanskapte ringaren, huvudpersonen i Victor Hugos Notre dame i Paris.

sista terminen kommo några stockholmare med vilka jag blev bekant genom Montelius, nämligen Johan Smedberg, som framdeles blev bokhållare i Riksbanken och Carl Fredrik Dahlgren som blev kronofogde i Kopparbergs län (båda nu för flera år sedan döda), samt slutligen Johan August Zetterberg, som väl tog Kameralexamen, men blev blott lantbrukare och satte sin heder och ära i att vara som bonde (något mer än nödigt) — riksdagsman vid några av de gamla ståndsriksdagarna, till och med vice talman vid en av dem och numera största godsägaren på Lidingö, där han allmänt bär titel av "Lidingö Kungen".

Under den första terminen då jag mera omedelbart subordinerades magister Bergfalk och dagligen var tillsammans med honom, enär vi under hela terminen t. o. m. åto ur samma mathämtare, hade jag också ofta tillfälle att sammanvara med hans umgängesvännar, vilka dock alla stodo högt över mig i alla hänseenden, både i ålder och vetande samt ansågos utgöra den mest intelligenta delen av studentkåren. Av dessa påminner jag mig nu, utom de ovannämnda bröderna Forselius, den fule, långe, magre och rödhårige, dystre men snillrike Erik Sjöberg (Vitalis) med ständigt rinnande näsa, Elias Wilhelm Ruda, poeten, H. Palmaer, känd för sin kvickhet och sina sarkasmer, framdeles bliven novellförfattare och tidningsredaktör, af Nordin, en son till biskopen i Härnösand, Claes Efraim Günther, som slutligen blev Justitie Statsminister, Joel Otto Gumaelius, tillföre kyrkoherde och prost i Örebro, målaren Julin med flera. Dessa samlades ofta hos Bergfalk om aftnarna och samtalen, till vilka jag var en tyst och stilla åhörare, rörde sig då vanligen till en del om dagens händelser, såväl ifråga om politik som i andra hänseenden, men mest om litterära ämnen. Tegnér's Axel, Nattvardsbarnen, Fritiofs saga, då nyligen utkomna, lästes och kommenterades under allmän förtjusning. Även avhandlades historiska ämnen, däri Bergfalk, som redan då ansågs obestridd äga de kunskaper att han kunde bekläda en professorsstol, vare sig i grekiska, kameral och juridik, eller historia, ägde en vidsträckt beläsenhet. Det var ett särdeles nöje att höra honom tala i sistnämnda vetenskap, och då han kom in på beskrivning av länder, där märkvärdigare historiska tilldragelser ägt rum, var hans framställning om dessa så klara, så levande och livliga, i skildrandet av natur och belägenhet, beskrivandet av floder och sjöar, vägar, städer och allt, att man nästan tyckte sig liksom själv vara med på en resa och se allt detta med egna ögon. Dessa aftonstunder voro för mig ett stort nöje och ett angenämt avbrott i den enslighet och ensamhet, vari jag för det mesta tillbragte mina dagar. Jag erfor dessutom

Joel Otto *Gumaelius*: bör vara Gustaf Wilhelm G. Brodern Otto Joel blev rektor vid Örebro läroverk.

Bland dem som U. råkade hos mag. Bergfalk var Johan Fredrik Julin (1798—1843), som vid denna tid studerade i Uppsala men sedermera blev konstnär.

liksom en liten släng av stolthet att ofta få vara tillsammans med dem, som i avseende på kunskaper och vetande otvivlaktigt stodo högst bland studentkåren den tiden.

Var, såsom jag ovan nämnt, studentbostaden i allmänhet ytterst torftig, så stod levnadssättet i övrigt i ett ganska noga avpassat förhållande därtill. Att undantag här gävos, såsom i allting, faller av sig själv, men den vanliga levnadsordningen på den tiden var inrättad på följande sätt:

Till frukost ett kvarter mjölk, som inbars av städerskan, med tillhörande bröd, som man själv hämtade från det under egen vård stående förrådet och till afton precis samma anrättning, någon gång med tillsats av mjölgröt. Skulle det vara riktigt finfint och stort vid något tillfälle, så samlades vi alla som bodde i Wibergska gården, till frukost inne hos herrarna Forselius, som bebodde en så kallad "dublett", d. v. s. hade 2:ne rum tillsammans. Anrättningen bestod då av varm, oskalad potatis med smör, utan tillsats av något annat än bröd, som envar medförde, varefter man, återkommen på sitt rum, drack det vanliga kvarteret mjölk; men detta var rent av kalas och vankades ej ofta. Middagarna hämtades maten för de flesta i mathämtare av tenn. Man erhöll då om vardagarna 2:e rätter, därav den ena soppa och den andra vanligen kött i allehanda former, och om söndagarna 3:ne rätter för det mesta bestående av pepparrotskött eller oxstek, soppa och såsom stående rätt russinpudding. Högst sällan gjordes någon avvikelse härifrån. Middagarna kostade 10, högst 12 Rr i månaden. Hela första terminen av mitt vistande i Uppsala åt jag på detta sätt mina middagar ur samma mathämtare med magister Bergfalk. En servett lades på bordet, knivar, gafflar och skedar, som man själv medförde, hämtades ur bordlådan, och brödet, som man efter behov köpte ett pund i sänder, från en i vindskontoret stående tunna. Alla dessa små hushållsbestyr verkställde man själv. Sista terminen i Uppsala, d. v. s. vårterminen 1829 hämtade jag, Montelius och Zetterberg vår middagsmat tillsammans, bestående för oss alla av 1 1/2 portion. På detta sätt kostade middagen oss under denna termin ej mer än 6 Rr var, i månaden. Annars åt man sina middagar ute på något av stadens spiskvarter, av vilka de förnämsta höllos av "Tractör Uhrberg", en stor tjock grobian, Tractör Hult-

Traktören Lars *Uhrberg*, som hade sin rörelse på den plats, där senare Phoenix låg, avled redan 1817, men hans änka fortsatte till 1825. Han hade två söner, men det är ovisst vem den store grobianen avser. Rörelsen bedrevs i fortsättningen av Christian Berglin. (K. W. Herdin, Bygge och bo 2, 1934, s. 188). — Traktören J. C. R. *Hultberg* hör hemma i tiden efter U:s Uppsalaår. Han var gift med en dotter till traktören Per Joholm och dennes hustru Catharina Elisabet, född Appelqvist ("Mutter Joholm"). (Herdin, anf. arb., s. 195 f.) — Schweizaren Per B. Schucani drev sin rörelse i en gård nära Sjötullhuset vid nuvarande Strandbodgatan (Herdin, anf. arb., s. 228 f.).

berg och fru Joholm, en gammal, vänlig gumma, allmänt "Mutter Joholm" kallad. Priset var då ett par Rr högre än då hämtning ägde rum, ty man fick här på köpet bröd, salt och dylika små ingredienser, vilka man vid hämtning fick bestå sig själv. Dricka, än mindre öl, kom aldrig ifråga vid middagsmåltiderna. Den som bestod sig sådant ansågs nära nog överdådig. Kaffe om morgnarna visste man alls icke av och man begick en särdeles stor extravagans om man någon gång slog sig lös, efter intagen middagsmåltid och drack en kopp av denna nu oumbärliga dryck hos stadens dåvarande ende Schweitzare eller sockerbagare, vid namn Schucani.

Detta var det allmännaste och vanligaste levnadssättet. Att undantag härifrån ägde rum är dock obestridligt, ävensom att åtskilliga rummelmakare funnos, vilka trattade i sig både punch och toddy och andra likörer lika bra som nutidens studenter, men i det lilla kottet till vilket jag höll mig inträffade sådant så sällan att det knappast förtjänar nämnas och med all säkerhet vågar jag påstå, att jag, under hela min studenttid icke drack ur sammanlagt 3 buteljer punch, vilket gör 1/2 butelj i terminen.

De storartade majfester, som nu för tiden årligen hållas i lärdomsstadens och som mången gång lärer kosta fattiga föräldrar till slösande söner ända till 50—100 Rr, såsom man sagt mig, hade man då icke ens någon aning om. Men en gång i terminen hade varje nation för sig en sexa med brännvin och öl och därefter balar med punch och bischoff. Ett dylikt kalas kostade 2 à 3 Rr per man, och tvenne gånger var jag med om ett dylikt. Det ena av dessa erinrar jag mig mycket väl, helst det gav mig anledning till en föresats som jag sedermera alltid tämligen troget hållit. Under det man efter intagen sexa stod med glaset i hand, klingade med varann och drack brorskålar till höger och vänster, tyckte jag, att jag också kunde våga på proponera detsamma med en herre, som för tillfället stod mig närmast och vars namn var Hellmark, men såsom redan varande "junior" i nationen, då jag ännu hörde till lägsta rangklassen, de så kallade recentissimi, tyckte väl denne, i egen tanke högställde herre en dylik proposition vara allt för närgången och näsvis, varför han med spetsk ton svarade: "Jag känner Herrn icke och dricker dessutom aldrig brorskål med pojkar", varefter han tvärt vände sig från mig. Jag blev både förargad, sårad och bedrövad och allt mitt nöje för aftonen var förbi, men jag föresatte mig från den stunden, att, så sällan som möjligt, proponera brorskål med någon. Visserligen har, detta oakttat, ett icke ringa antal bröder här i livet blivit mig beskärt, men de flesta hava tillkommit genom andras förvållande och bemedling, mången gång mot min vilja, och jag står i alla fall långt efter en av dem som vid ett tillfälle ansåg sig kunna skryta med "flera tusen" bröder och bland dem "4000 vänner, *verkliga* vänner, endast i Stockholm". För min del efterskänker jag gärna 2, ja till och med alla 3 nollorna i detta siffertal och skattar mig nöjd om den

Magnus Erik Hellmark (1803—1855), lärare.

återstående fyran representerar antalet av de verkliga vänner jag äger. Det synes mig vara alldeles nog.

Ett par år efter det ovannämnde missödet träffade mig på nationskalaset, kom den sturske herr Hellmark till Västerhaninge Prästgård, såsom informator för min kusin, Theoder Sköldberg. Vid ett besök som prostfamiljen en gång avlade vid Hammar var Titulus Hellmark följaktigt, troligen ej anande att han i sonen i huset skulle träffa på den där pojken, som han vid nationskalaset i Uppsala så plumt och utan all anledning på översittaremaner hade förolämpat. Han blev synbart flat och förlägen vid igenkännandet och då varken jag eller min far eller någon annan under besöket tilltalade honom (ty jag hade på förhand omnämmt händelsen i Uppsala), så blev jag sålunda på sätt och vis hämnad för hans oförsynthet. Att han aldrig vidare kom till Hammar är naturligt. I prästgården kvarblev han icke heller många månader och jag såg honom aldrig vidare och vet ej annat om honom, än att han blev präst.

Valborgsmässoafton samlades man vanligen på Slotsbacken för att därifrån överskåda eldarna, som då, liksom förmodligen även nu, i stort antal och i en vid krets tändes på den stora slätten kring staden. Man marscherade därefter sjungande kring stadens gator och avslutade vanligen sången på Stora torget. Studentsången var dock icke då på långt när vad den nu är, men höll på att bli det genom den nitiske Academie Kapellmästaren Haeffners trägna och omsorgsfulla bemödanden. Oftast slutade degen med de ovannämnda nationskalasen, som dock av somliga nationer firades först påföljande dag, den 1 maj.

Bland oskyldiga nöjen som man någon gång beredde sig själv, voro promenader till Uppsala högar, där man drack mjöd ur horn för 12 S., till Rickomberga by där man kunde få sitt lystmäte av skummande färsköl för ungefär samma belopp, t. o. m. ännu mindre, samt till Danmarks och Vaksala kyrkor. Någon gång var jag med om en dylik utflykt. Man hade icke råd ofta. Man såg vida mer på 12 S-n då, än man ser på 5 à 10 R-sedeln nu för tiden.

Vid en av dessa utflykter i sällskap med några få andra varibland studeranden av Gotlands nation Oscar Patric Sturzen-Becker, den sedermera namnkunnige litteratören och skalden, känd under pseudonymen "Orvar Odd", med vilken jag under en termin ofta var tillsammans, rådde jag i ett allvarsamt slagsmål — det enda i Uppsala — och ett av de få, vari jag någonsin varit stadd. Han var på det hela av ett fromt, vänligt och fredligt sinnelag, men det kom på honom ibland att vara till den grad retsam och impertinent, att det var omöjligt att fördraga. Ett sådant raptus kom på honom vid ett tillfälle av en promenad till Vaksala kyrka och då han gjorde just mig till föremål för sina speord, ansåg jag mig, efter föregående varning att innehålla därmed, ej kunna ävtvå den mig tillfogade skymfen på annat sätt än att jag gav honom några duktiga rapp och

kastade honom i ett dike. Uppkommen fortfor han dock på samma sätt och med samma påföljd till dess blodet stod honom om både näsa och mun. Han var en klen stackare, till kroppen, så det var just icke någon ära eller bravur jag inlade, då jag visade mig vara hans överman, men han var alldeles som en Guttaperka Gubbe, vilken, huru man än klämmer honom ändock alltid ögonblickligt återtager sin en gång givna form. Han fortfor med sina glåpord och att taga stryk så långt vägen räckte, och Herr "Orvar Odd" har således en gång blivit av mig grundligt kringklappad. Långsint måtte han dock ej hava varit, ty efter några dagar umgicks vi åter som förut och som om något aldrig oss emellan passerat. Jag förlorade honom sedermera helt och hållet ur sikte och känner icke om honom något annat än var och en annan som känner till namnet Orvar Odd, vad denne varit och genom sina skrifter verkat.

Något annat allmänt förlusteställe fanns ej den tiden än Eklundshof, dit man understundom gick ut för att kasta käglor, eller se huru andra kastade, samt dricka öl. Som åskådare var ock jag där någon gång. "Flustret", "Stora och Lilla fördärfvet" eller vad de nu allt heta, där herrar studenter tillbringa sina aftnar i sus och dus, under ett både tids- och penningödande punch- och toddydrickande — kände man då alldeles icke till.

Någon teater fanns ej heller, och följaktligen icke heller något av de slags nöjen som en sådan nu både på ett och annat sätt erbjuder. Däremot gåvos i varje termin en eller annan concert, vanligen då på Gustavianska Auditorium. "Carolina" var under byggnad. Tvenne sådana bivistade jag under hela min Uppsalatid, och jag minns att jag icke utan oro antecknade utgiften därför, 1 Rr Bco varje gång, i den redovisning som mig ålåg att vid varje termins slut lämna min far över mina samfalta utgifter. Han var mycket noga av sig och ansåg alla dylika för fullkomligt onödiga. Det syntes mig väl strängt då, men har haft det goda med sig, att jag lärt mig för alla tider ytterst noga hushålla med det lilla jag ägt, att jag vänt styvern i handen flera gånger innan den utgivits, och att jag på så kallade nöjen visserligen uppoffrade så litet att det för mången icke ens skulle synas sannolikt.

En konstberidaretrupp, anförd av en direktör med namnet Stella, besökte staden en gång under det jag vistades i Uppsala. Den gav sina representationer på den öppna rådhusgården, som för tillfället inrättades till cirkus. Något dylikt hade jag aldrig sett och nöjet var alltför lockande att jag kunde försaka det. Ehuru truppen, efter nutidens anspråk på en dylik, säkerligen både vad utstyrsel och prestationer beträffar, var en av de allra tarvligaste, ägde dock det nöje den beredde hela nyhetens behag och där voro nog många fler än jag, som funno sig hänförda och förtjusta av den rätt vackra Mademoiselle Giovanina Stellas uppträdande, ehuru det är mer än troligt, att om sminket varit borttvättat och den trasfina kosty-

men blivit skärskådad på nära håll, det poetiska skimmer som syntes omstråla Rytтарinnan, skulle förvandlats i ett mycket prosaiskt dunkel.

Utgiften för detta nöje tror jag visst att jag försiktigt dolde under rubriken för något oundvikligt behov, ty jag hade redan bevisat en concert, och det var nog för den terminen.

Annars måste jag göra mig själv den rättvisan, att mina redogörelser för min far alltid voro, med detta undantag, fullkomligt riktiga och sanningsenliga och icke i något fall liknande den studentens, som skulle redovisa för bekomna 100 Rr och i sin redogörelse uppsatte:

"Spräckt en basfiol	50 Rr
do	do 50 Rr 100 Rr"

Tobaksrökning var ingalunda på långt när så allmänt då som nu och av alla dem som samtidigt med mig bodde i Vaktmästare Wibergs gård, var icke någon enda som rökte. De som hängåvo sig åt denna mcra inbillade än verkliga njutning rökte pipa. Cigarrer kände man då ännu icke till, jag tror icke ens till namnet, och det var först under det koleran grasserade här i landet, anno 1834, som dessa kommo i ett mera allmänt bruk. En kardus tobak "Gefle Wapen" — det mest begagnade slaget — kostade 1 R Bo och 2 å 3 karduser under termin torde ha varit tillräckligt, även för en någorlunda stark rökare. Kostnaden var således icke så stor och ruinerande som nu, då cigarren sitter i mun på en var från morgon till kväll. I avseende å den enorma grad, vartill cigarrökningen i Uppsala nu för tiden uppdrivits, har tidningen "Upsala" helt nyligen (1874) gjort följande beräkning:

"Icke mindre än 17 Cigarrbutiker finnas i vår goda stad och de handlande, som derutöfver tillhandahålla folk med Cigarrer, utgöra minst ett lika stort antal. För att hvarje butik skall bära sig torde man få antaga att minst 8000 kronor der böra årligen omsättas, hvilket på de 17 butikerna gör 136000 Kronor. Antar man, hvilket man väl torde kunna göra, att öfriga handlingar sälja för en lika stor summa, blir det 272000 Kronor som härför årligen omsättas. Beräknas hvarje Cigarr i medeltal till 10 öre representerar nämnda summa nära 3,000,000 Cigarrer (ännu mer om medelpriset tages lägre) och anslå vi den rökande befolkningen till 3000 personer, röker hvar och en af dessa 1000 Cigarrer årligen. Underligt att icke hela staden går upp i rök!" — tillägger tidningen.

Om också någon avprutning härå möjligen kan göras är det återstående ändock tillräckligt för att utmärka de betydliga penningsummor, som Herrar Studenter nuförtiden anse sig oundgängligen behöva endast till — Cigarrer. Då allt annat förhåller sig därefter — bostad, vivre, punch, toddy och nöjen — kan man lätt göra sig en föreställning om en nutida students samfalta levnadskostnader. "Det ligger i tidens anda", säger man. — Må så vara, men "tidens anda" synes mig då bra dålig.

Även jag skulle lära mig röka i Uppsala, men det misslyckades totalt.

Redan första pipan gjorde mig kvalfullt sjuk och det onda förbättrades ingalunda då man narrade mig att till bot och bättring dricka ett kvarter mjölk. På många, många år smakade jag därefter aldrig tobak och röka pipa har jag sedan icke kunnat med, även sedan jag under tidens lopp kommit att offra åt "tidens anda" och röka cigarr, som numera för mig blivit nära nog ett behov.

Bland tilldragelser under min Uppsalatid, som ännu livligt kvarstår i mitt minne, är den stormande glädje, förtjusning och hänryckning, med vilken man vårterminen 1826 mottog underrättelsen om dåvarande Kronprinsen Oscars förste son, Arvprinsens, sedermera konung Carl XV:s födelse. Man visste att denna för hela landet, ej mindre än för den Kongl. familjen själv, viktiga tilldragelse var, som man säger, "i görningen" och man väntade med otålighet budskapet därom till Uppsala. Slutligen den 4 maj, dagen efter prinsens födelse utbredde sig i skymningen, lik en löpeld ryktet om ankomsten av en kurir som skulle medföra underrättelse om den föregående dagens otåligt väntade tilldragelse. Man visste att densamma skulle tillkännagivas medelst avlossande av kanonsalut från Slottsbacken — 129 skott ifall den nyfödda vore en prinsessa, men detta antal i 2:ne omgångar om det vore en Prins. Allt vad liv och anda hade skyndade till Slottsbacken. Elias Ruda var den som underrättade mig om saken. Vi följdes åt. Redan dånade det första skottet till bekräftelse på ryktets sannfärdighet. Bom! — Bom! — Bom! dånade det med vissa bestämda avbrott från vällen. Man hejdade sin gång, man stannade, man gick åter framåt och räknade och räknade, allt under nästan andlös tystnad, men då det 129:e skottet, efter litet uppehåll, dånade och den andra omgången av saluten fortgick, så att man fann att man verkligen icke missräknat sig, då man såg sina önsknings om födelsen av en Prins hava gått i fullbordan — då utbröt ett glädjeskri och ett hurrande vartill jag varken förr eller sedan hört maken. Man omfamnade varann, man skratade, man ropade: "En Prins! — En Prins!", man sprang och skrek och hurrade som galningar. En var som hade några skilling i fickan offrade dem till en välkomstkål för den nyfödde, på första bästa krog, källare eller traktörställe. Alla sådana stodo öppna hela natten och den hejdlösa glädjen syntes aldrig vilja ta slut. Tal höllos både på prosa och vers, glädjesånger avskralades under marscher och processioner på stadens gator. Det var som hade hela mänskligheten i ett enda ögonblick blivit genom denna händelse för evärdeliga tider lyckliggjord och solen stod redan högt uppe på firmamentet innan de jublande skarorna åtskiljdes.

Aldrig såg jag den alvarsamme Elias Ruda så uppsluppen som vid detta tillfälle. Han skrev den följande dagen ett långt poem till den nyföddes ära, men i hans efterlämnade dikter har de ej funnit plats.

Tvenne gånger under hela min Uppsalasejour var jag bortbjuden. Den

Elias Wilhelm Ruda (1807—1833), fil.mag., skald.

ena gången till "Mutter Joholm", den terminen jag åt mina middagar hos henne, den andra gången till en kamrat, som nyligen hade genomgått en examen och firade den lyckliga utgången därav hemma hos sig med en enkel sexa för några av sina närmaste umgängesvännar. Denna lilla tillställning var den roligaste jag var med om i Uppsala, men kamratens namn har jag glömt.

Något särskilt utmärkande tecken för studenterna fanns icke då, som nu i de vita mössorna. Man bar huvudbonader av alla möjliga färger och fasoner och skilde sig i detta avseende icke i något fall från andra dödlige såvida man icke såsom kamraten Lars Fredrik Nordström hade kommit över något alldeles extra. Han hade nämligen i ett klädstånd tillhandlat sig en gammal husarmössa, blå med vita kanter, tofsar och kordonger och gjorde sig därmed ökad under en hel termin. En och annan hade väl låtit på svarta fracken sätta sammetskrage med broderad lyra, men dessa voro ganska fåtaliga. En liten hop utgjorde dock ett undantag och utmärkte sig från de övriga: Det var de såkallade "Zierbenglarne" (ett namn vars ursprung och upphov jag icke känner), studentkårens sprättar, vilka med förnämt förakt sågo ned på de övriga, men också av dem betraktades tillbaka med ett visst begabberi och allmänt ansågos såsom narrar. Dessa hade allesammans röda sammetsmössor och umgingos blott med varandra. De utgjorde det högaristokratiska elementet i studentkåren. Jag minnes av dem nu blott 3:ne. Den förnämste av dem blev med tiden en högt uppsatt man, baron Christoffer Rutger Ludvig Manderström, då känd under namnet "Baron slusk", men sedermera i tiden Greve, Utrikes Statsminister och Riddare av 21 in- och utländska Ordnar. Den andre var en baron Ridderstolpe, som litet längre fram gjorde sig bekant i Stockholm, under namn av "Djurgårdsskojaren", och den 3:de var en herr Leonard Cassel, redan i Uppsala känd under namnet "Ovidius Naso", en dum och högfärdig tok, ett av dessa krypfän, som alltid hänga sig fast vid de förnåma och tro sig av dem kunna låna en glans, som de själva icke äga. Genom sin vän, baron Manderströms bemedling blev han med tiden svensk och norsk konsul i den stora staden Rostock och RVO. Baron Ridderstolpe är död för många år sedan och Greve Manderström dog 1873, men "Ovidius Naso", nu förmodligen "afskedad med pension", har man ännu någon gång nöjet att se på Stockholms gator, alltid ensam och utan sällskap. Även han dog sommaren 1875.

Slagsmål mellan studenter och gesäller förekommo icke så sällan, men, som jag tror, ändå vida mindre än på den tid som föregick mitt Uppsalavistande, då de sades hava hört till ordningen för dagen eller rättare för natten. Man talade visserligen om, att den eller den, än en student, än en gesäll, hade blivit illa tilltygad, till och med "kastad i ån", men jag hörde aldrig någon verklig bekräftelse därpå.

Zierbenglarne, ty. Zierbengel, sprätthök.

Av skral och tjut uppväcktes man väl understundom mitt i sin ljuva nattliga sömn, men detta bekom en icke något. Det tillhörde ju den så kallade "studentfriheten".

Betänkligare var det om man någon gång, såsom ett återljud från förflutna tider, hörde ropet "Lampan ut" eller "Fönstret in" — då det icke lär varit så alldeles ovanligt, att några rucklande svärmare, som ströva-de kring gatorna om kvällarna helt plötsligt försatte större eller mindre delar av staden i kolsvart mörker. Men sådant hände under min tid blott en gång och gällde då, så vitt jag nu minnes, en professor Palmblad, som på något sätt gjort sig misshaglig för några vederbörande. Det skulle också medfört alltför mycket obehag i en stad som då ännu saknade nästan all tillstymmelse till gatubelysning och nödgade mängen att om aftnarna lysa sig själv med handlykta.

Gycklande upptåg förekommo understundom, såsom då landshövdingen baron Fock en gång kom åkande och en mötande skara studenter med ett dundrande tillrop befallde kusken "Stanna!". Baron Fock stack ut huvudet genom fönstret och frågade förtrytsamt, vad som stod på?. "Vi önskade endast göra Herr Baron vår uppvaktning" blev svaret, under det skaran ordnade sig på båda sidor om vagnen, tog av hattarna och djupt bugade sig. Landshövdingen ville gärna stå väl med studenterna (en slarv lärer han varit i övrigt) och fann sig ingalunda stött över det mindre vanliga sätt, varpå uppvaktningen skedde.

Baron Fock hade trenne döttrar och alla tre voro utmärkta skönheter, men de ägde just icke, i förhållande därtill, det bästa rykte om sig. Åtminstone fanns mer än en student som skröt över erhållna favörer. Vare härmed huru som helst, vackra voro de i alla fall, alldeles utmärkt vackra och då man redan på avstånd såg någon av dem, påskyndade man gärna sina steg för att icke gå miste om den vackra synen på nära håll. Men man tillät sig ock ibland ett mer eller mindre otillständigt uppförande mot dem, liksom mot fadren. Vid ett tillfälle då de alla kommo åkande i täckvagn uppehölls hästarna av en mötande skara studenter. Vagnsdör-rarna öppnades på båda sidor och hela skaran gick in genom ena dörren och ut genom den andra, ödmjukt bugande sig för fröknarne, som icke voro av det slaget att de togo illa vid sig av upptåget, utan rätt hjärtligt skrattade däråt. En av fröknarna, jag tror hon hette Fredrica, blev som jag vill minnas gift med kyrkoherden, skalden Börjesson.

Jag har nu talt om studentlivet sådant det föreföll mig under min Uppsalatid och jag tror mig ej misstaga mig om jag påstår, att man i allmänhet levde på det tarvliga och måttliga sätt jag här ovan beskrivit. Då

Wilhelm Fredrik *Palmblad* (1788—1852). t. f. prof. i historia, sedermera prof. i grekiska.

Berndt Wilhelm *Fock* (1764—1837), landshövding i Uppsala län.

man fick hyra ett rum i terminen för 10 Rr, middagarna kostade endast 12 à 10 Rr, till och med såsom jag visat, då man ansåg sig böra strängt hushålla, endast 6 Rr i månaden, frukost och aftonspisning bestod av mjölk och bröd, cigarrer voro okända och tillfälle till dyrbarare förströelser helt och hållet saknades, så kunde man också, med hushållning, komma från Uppsala med en, relativt mot nu, otroligt låg summa, och jag kan med all visshet påstå, ehuru jag numera icke äger några anteckningar därom i behåll, att ingen termin av de sex jag vistades i Uppsala kostade mig över 75 à 80 Rr Rgs men väl därunder.

Såsom ett bevis därpå vill jag här anföra kostnaderna under en termin i början av 1820-talet för en kamrat, som just icke var känd att höra till de mest hushållsaktiga. Hans specifika redogörelse därför finnes i mitt förvar; den lyder som följer:

Frukt, med mjölk och bröd och potatis, samt Bränvin till Skepparen och matrosen (det syns att kamraten färdats till Uppsala på en målarskuta!)	2 Rr
Drickspengar till den som bar sakerna	12 s.
Postporto under termin	24
Temaböckers inbindning	9
Hälften av ved	1.24
dess sönderhuggning	9
Fru Hagman för maten	28.12
Cataloger	2.6
Exitual	4
Lösen för ett rec. bref	3
Philosophia Britannica	4
Fläderthé, Thé och honing	12
Bläck och sand	3
Svafvel, fnöske, flinta och eldstål	9
Mellangift på ett par stöflar	1.16
Rummet med sängkläder (hälften-)	5
Mjölk och bröd	5
Hemresan	3.14
Reparation å klockan	1.24
Lemnat till Dansarne (?)	8.24
Horatius	1.12
Tvätt under termin	16
Blyertspennor	12
Blanksmörja	12
Drickspengar till pigan och gossen	1.
3 pund smör	1.24
2 Buteljer Öl	24
Summa	64. 5.6

Nationsgemenskapen

Ett middagstal vid Seniorföreningens höstträff 1974
(i något bearbetad form)

av

Gunnar Hultgren

När vår förenings ordförande anmodade mig att medverka vid detta tillfälle, skedde det med motiveringen: "vi behöver ett par "vittnesbörd"! Om vad? Naturligtvis om hur man själv en gång under sin studietid upplevt nationen. Men att bara berätta något om hur det var och vad som tilldrog sig på 20-talet, skulle måhända väcka igenkännandets glädje hos mina egna nationskamrater från den tiden men knappast bli till någon uppbyggelse för våra efterföljare. Ett personligt vittnesbörd från en viss tid måste på något sätt ge ett bidrag till förståelsen av nationen såsom en levande gemenskap som sträcker sig genom tiderna och omfattar alla generationer.

Nationen har en historia, i vilken de skilda generationerna ingår och gör sina insatser. Synd bara att studieåren är så korta och passerar så hastigt. Med travestering av ett Paulusord kan det om varje studentårgång

i nationen efter 5 à 6 år sägas, att av dem som var med de flesta är av-somnade medan ännu några lever kvar. Vilka är egentligen dessa åsyna vittnen som ännu lever kvar och därigenom svarar för kontinuiteten i nationens liv? Det är givetvis framför allt den grupp som stannar i Uppsala och fortfarande både finner nöje i att delta i nationslivet och känner ansvaret att hjälpa nationen att klara sina affärer. Till dem kommer de äldre landsmän i huvudstaden och landsorten som dyker upp vid högtidliga tillfällen, kanske eviga studenter som vår efter vår söker sig till Uppsala för att uppleva sin glada ungdom på nytt.

Tyvärr saknas en nationshistorik så skriven att den till nya generationer kan förmedla arvet från de gångna och förbinda dem med varandra. De skriftliga källorna måste betecknas som högst otillfredsställande. Det gäller majmiddagarnas i och för sig nog så märkliga krönikor. Dessa återspeglar mest upplevelserna i den grupp som s. a. s. lever på nationen, och är så kryptiska till formen och så esoteriska till innehållet, att de vid framförandet nätt och jämt är begripliga för detta lilla fåtal av invigda och efteråt knappast torde kunna tolkas av krönikören själv. Detta gäller i viss mån också Hornboskapens fasantifulla berättelser om årets dramatiska äventyr.

Det finns emellertid en källa som verkligen levererar ett pålitligt historiskt källmaterial, nämligen den långa raden av "Majhälsningar" med sina årskrönikor och sina övriga bidrag av aktuellt eller historiskt intresse. De har också tillkommit i det direkta syftet att främja sammanhållningen mellan äldre och yngre landsmän. Det är till krönikorna i de första Majhälsningarna jag nu vill anknyta mitt personliga vittnesbörd från en som i sin tid varit med.

*

Man lär inte känna sin nation utan att bli en aktiv medlem som tar vara på de tillfällen till en personlig insats som erbjuds. För mitt förhållande till nationen fick det en helt avgörande betydelse, att jag *vårterminen 1928* hade äran och nöjet att vara nationens förste kurator. Det inföll vid den tidpunkt, då "Södermanland-Nerikes Nations Veteraner" just bildats och skulle börja fungera.

Hur betydelsefull denna händelse uppfattades vara framgår av att författaren till årskrönikan i den första Majhälsningen 1928 vågade sig på att inleda sin skildring med det dristiga påståendet: "Få år i nationens historia torde ha varit betydelsefullare än det, som ligger mellan våren 1927 och våren 1928" och sedan fortsatte: "Främst må nämnas det stora kamratmötet den sista april och första maj 1927." Vi får i det följande en ingående skildring av detta epokgörande kamratmöte — det första efter 22 års uppehåll och inledningen till en ny tradition. Och om avslutningen av högtidssammanträdet står att läsa: "Ordet begärdes därefter av bibliotekarien Jonas L:son Samzelius, vilken å fleras vägnar föreslog de när-

mig att under förberedelserna göra min enda bestående insats i nationens historia. Den låg på det utrikespolitiska planet. Det gällde våra förbindelser med Smålands nation som avbrutits efter ett bråkigt intermezzo vid smålänningarnas traditionella skändningsbesök hos oss ett par år tidigare. Smålänningarna som gjorde gällande att de inte endast blivit förolämpade utan rentav utdrivna från vår nation, hade svarat med att ställa en offentlig ursäkt från vår sida som villkor för ett återupptagande av de ömsesidiga besöken. Vid mitt tillträde av kuratelet underrättades jag om detta förhållande och fick klart för mig, att man å ömse sidor ingenting högre önskade än att få återgå till den gamla goda traditionen men inte visste, hur man skulle kunna göra detta med bibehållen nationsära. Min chance låg uppenbarligen i att brytningen inträffat före min tid. Jag slog mig ned och skrev ett brev till smålänningarnas förste kurator i förbindligt diplomatiska ordalag och med innehåll, att jag med ledsnad fått kännedom om det bråk som uppstått vid det ifrågasvarande tillfället men att jag vid företagna undersökningar inte kunnat få någonsomhelst klarhet om vad som egentligen förekommit och därför endast kunde be smålänningarna låta saken bero och vara förvissade om att vara välkomna till vår nation detta år. Denna "förklaring" accepterades. Det är klart, att det årets "skändningar" måste ske under bemödanden att undvika onödigt provocerande inslag. Vid smålänningarnas påhälsning fick hornboskapen dämpa sina bölanden och landsmännen sina hänskratt. Själv var jag för trött att ta till storsläggan — men min småländske kollega var ändå tröttare. Det blev en nästan för tam match den gången.

Majmiddagen det året var festlig och avspänd som alltid. Det var sista gången, som ej blott nationens fungerande inspektor utan även hans företrädare Per Persson och den nu över 90-åriga Olof Hammarsten deltog som hedersgäster. Förste kurator kände det verkligen högtidligt att hylla dessa tre, vilkas inspektorat ompändade en sammanlagd tidslängd av 64 år.

Rutger Sernander var utan tvekan den som genom sina tal mer än någon annan gav innehåll och glans åt våra högtidssammankomster. Det är inte allom givet att hålla *hembygdstal*, som handlar om hembygden och gör den levande för åhörarna. Jag vet ingen som haft Sernanders förmåga att med konkretion och variation behandla detta tema. Hans tal den dagen har inte bevarats till eftervärlden, men väl det som han höll vid majmiddagen året innan. Det har publicerats i den första Majhälsningen och har även i tryck behållit hela sin friskhet.

Vad hade Sernander att säga sina landsmän om deras gemensamma hembygd? Han samlade det i två pregnanta satser: 1) "*Det är ett härligt land*". Omdömet tar sikte på *naturen* i de bägge hemprovinserna. Det motiveras inte med någon svepande landskapsbeskrivning. För att få

sina åhörare att riktigt se vårens fägring tar talaren dem med sig på en snabbutflykt till hagarna där pojkar och flickor lustvandrar och just nu kan plocka de första sipporna. Och skeendet blir ännu mer konkret för alla, när han kastade ut en direkt fråga till hederskuratorn: "Tror du ej, Karl Stenström, att de första mosipporna slagit ut på Kanonbacken vid Klockarhyttan?" 2) "*Det är ett gott land*". Nu riktas uppmärksamheten på hembygdens *kultur*, exemplifierad med de välhävdade gamla åkarna och de välfungerande moderna fabrikerna, men framför allt på folket i bygderna, människorna, som genom segt, idogt arbete med svett och möda släkte efter släkte gjort verket. Allt återigen samlat i en belysande glimt: "Det var för dem, som nerikebonden säger, viktigare att täckdiket blev riktigt lagt så att det höll, än att de efterkommande togo reda på, var nävarna, som gjort det, låg på kyrkogården." — Mästerligt, oförglömligt!

Att dessa hans tal blev så verkningsfulla berodde ej minst på att de förmedlade till oss en syn på hembygden, i vilken naturliv och människoliv ingått en organisk förening. Och Sernander själv var ej blott en stor naturvetare utan samtidigt en fin humanist med särskilt sinne för det äkta, personligt mänskliga. Det kom till synes, när han framträdde som *minnestalare* över bortgångna landsmän. Om det är svårt att hylla hembygden, torde det vara om möjligt ännu svårare att hålla griftetal. Sernander hade denna sällsynta gåva. Och det är tacknämligt, att Majhälsningarna bevarat också några prov som bevisar detta.

I särklass står Sernanders anförande vid kamratmötets samling vid nationsgraven, då han först lät denna framträda i relief mot den historiska kyrkogårdsmiljön och sedan berättade om trenne av de landsmän, som han under sin tid fått följa ditut. Mest präglad av personlig gripenhet är talet vid överbibliotekarien Markus Hulths gravsättning, då Sernander förde de gamla vännernas talan. Han började med att omnämna den vänskap mellan de båda, som kunde dateras från en excursion på tumanhand utefter Svartåns stränder under skolpojksåren i Örebro och fortsatte i kamratskap och samarbete i Uppsala under decennierna. Men sedan övergick talaren till en betraktelse över en sådan personlig gemenskaps betydelse i det stora livssammanhanget. Den text han därvid grep till bestod inte i något bibelord — det skulle varit honom helt främmande. Men de klassiska auktorerna fanns alltid till hands för honom. Sernander kunde sin Cicero. En gång hörde jag honom med hjälp av dennes "De senectute" tolka livets bestående vinning inför död och förgängelse. Men nu blev det "De amicitia", som fick kasta sitt ljus över den bortgångnes levnad. "Oupplösligen var din goda och redliga manngärning bunden vid vännerna och vänskapen."

Med detta ord av vår inspektor vill jag sluta. Mitt anförande har endast snuddat vid de sidor av nationslivet, som i allmänhet dominerar

Ner mot Nybron vaktar ännu det Strandbergiska huset den ena sidan av Drottninggatan på väg ner mot Lundeq, som Almqvists & Wiksell-Esselte har övertagit och gjort om till det stora bokvaruhuset, där man bittert saknar den personliga betjäning, som den gamla boklådan skämde bort sina kunder med under den gamla sörmlänningen Nils Oskar Wallins tid. Mitt över Drottninggatan har försäkringsbolaget Skandia byggt ett modernt kontorshus på den tomt, där den utsökta delikatessaffären gladdade många studentgenerationer och där vi gärna gjorde inköp i Alma Högstedts pappershandel. Grannhuset vid torget är hotat av rivning, och ännu en 1800-talsfasad skall ersättas med dagsfärska kontormoduler. I dessa yttersta dagar har en stark opinion växt fram för att trots allt bevara huset, och jag hoppas det skall visa sig möjligt.

Stå mitt på Stora Torget, där spårvagnarna förr möttes som ett led i den osannolikt gemytliga trafik, som transporterade 30—40-talens uppsalabor. Nu är det bussar, som möts där, och bänkar och blomkrukor försöker ge lite trevnad åt platsen, där sommartid flanerande pensionärer brukar slå sig ner och språka med varandra. Drottning Kristina och Klas Fleming skapade här ett unikt centraltorg, och fortfarande går gator ut från torgsidornas mitt. Den tidigare strävan att begränsa hushöjderna till två våningar och sålunda bevara den gamla stadens måttfulla harmoni har tyvärr inte kunnat upprätthållas med de stigande tomtpriserna. Än finns dock några kvar av de små husen i torgets närhet, och de genomgår nu en glädjande ansiktslyftning — nya klara färger avslöjar plötsligt skönhetsvärden i arkitekturen, som man förut skyndade förbi utan att varsebli. Rivningsraseriet håller på att ersättas av pietetsfull restaurering. Men mycket finns att begråta. Titta bort emot Kungsängsgatan, där förr på vänster hand de Geerska gården låg som ett smycke. Den fick förfalla och måste rivas, och nu reser sig där ett Domus, likt alla andra Domus i alla andra städer. Bredvid bygger nu telegrafan ett kontorshus, och därmed är den första delen av "gångstaden" fullbordad. Blommor och parksoffor har gjort denna del av Kungsängsgatan till en rätt trivsamt promenad, och framför allt har det lilla torget mellan Domus, Landings konditori och Tempo blivit Uppsalas mötesplats, där det alltid pågår någonting: demonstrationer, politiska möten, marknad och där om sommaren gästerna på utomhusserveringen sitter på parkett och njuter av ett livligt folkliv.

Vid Bangårdsgatan slutar gångstaden, och på den plats, där Malla Silfverstolpe hade sin salong i ett blygsamt tvåvåningshus, reser sig nu ett stort affärskomplex med bl. a. en engelsk och en italiensk restaurang — längre ned mot Centralen ligger det en kinesisk. Det finns åtskilliga exotiska matställen på flera håll i stan, och den student som ledsnat på att tillaga sitt djupfrysta paket i korridorköket, kan köpa med sig en varm pizza hem. Kungsängsgatan fortsätter söderut till det som förr kallades

Svintorget, eftersom man där sålde de smågrisar, som så flitigt annonserades i Upsala Nya Tidning. Vid slutet av gatan låg förr den lilla Tullstugan, som tyvärr fått stryka på foten för Länsstyrelsens och Livsmedelsverkets stora komplex, som nu bildar torgets fond. När det blir färdigbyggt skall torget planteras till park och fridfull uteplats för grannarna på norra och östra sidan, Samariterhemmets sjukhus och pensionärshem och Fokus' invalidbostäder. Klara, djärva färger har friskat upp denna del av staden.

Men låt oss nu gå tillbaka till Stora Torget och fortsätta Svartbäcksgatan norrut över det som nu kallas Celsiuspromenaden och är en fortsättning på gångstaden. Celsius' gamla observatorium står kvar på snedden som ett minne av den gamla medeltida gatudragningen. Det är utrustat och pyntat med en klenod, värdig den juvelerarbutik, som upptar dess bottenvåning. Där bakom har varuhuset S:t Per rests över ruinerna efter den medeltida kyrkan S:t Per, som grundligt frilades och studerades när man grävde och byggde här. I anslutning till varuhuset finns ett innetorg och en ny version av bion Fågel Blå, och över det kan man vandra över till det nya Gillet, som väl inte riktigt ger den återvändande studenten den nostalgiska känslan som det insuttna huset vid Fyris torg gjorde. Linné har på olika sätt fått prägla det nya Gillet, i servisdekoren, i textilier och rullgardiner — man har velat markera närheten till kvarteret Örtedalen med Linnéträdgården. Men Gillet är ett modernt konferenshotell med sammanträdesrum, motionslokaler och självservering i "braseriet" och ger just ingenting av gammal studentkrog. För övrigt ånramas Celsiuspromenaden av ett nytt Systembolag och den Wolrathska järnhandeln, som nu blivit snabbköp för verktyg och husgeråd. Överallt i husen omkring har Universitetet hyrt in sig med institutionslokaler. (Men nu byggs det nytt: Biomedicinska centrum på Artillerigärdet och Humanistcentrum på Luthagsgärdet, och det kommer därför att stå tomma lokaler lite varstans i stan. Ingen vet, hur hyresvärdarna skall manövrera det, så att vi inte får en parallell till de 2000 studentrum som står tomma — mest i Flogsta, en bit utåt Enköpingsvägen.) Vi passerar Bayerska bryggeriet, där det nu är längesedan det framställdes något öl. De gamla tegelbyggnaderna skall försvinna och ersättas med ett efterlängtat nytt stadsbibliotek, som man just håller på att utlysa en arkitektävlan om. I förutsättningarna ingår, att de vackra husen längs Svartbäcksgatan skall bevaras och på något sätt inkomponeras för att användas för bibliotekets behov.

Så kommer vi fram till det som förr var Järnbrogatan, men som nu döpts tillbaka till S:t Olofsgatan. Det var gatans namn före Järnbron, nu nedmonterad, saknad och föremål för oändliga spekulationer om den eventuellt skulle kunna återuppföras och i så fall var. På dess plats går en bred bro över ån och gatan är breddad fram till nationen. Men till

Slottsgatan, som det fortfarande står på skylten. Här har något av det mest glädjande i Uppsalas nyare byggnadshistoria inträffat. Universitetet, Kalmar nation och andra husägare samt många hyresgäster i form av ett entusiastiskt byalag har engagerat sig och tillsammans har man genomfört en upprustning. Den har skett med enkla medel och till enkel standard i vissa hus, i andra har man gjort en mer genomgripande inre modernisering. Man har bevarat en gammal stadsdels trivsamma atmosfär och ändå fått acceptabla bostäder till ett pris, som hyresgästerna kan orka med, och där de delvis betalat genom egna manuella insatser i rustningsarbetet. Varje år ordnar byalaget julmarknad och inbjuder då också till husesyn i denna unika Uppsalamiljö. Dessa kvarter bär nu spår av den önskan att bevara det som ännu finns kvar av det genuina Uppsala, som vi kan märka på många håll i staden, där vi finner hus med vackra färger och kontrasterande pilastrar och fönsteromramningar eller färgglada stuprännor. Det kan vi se bland annat på den förut så grå Skolgatan när vi vandrar ner mot Syslomansgatan. Det kan något trösta oss över förlusten av det Rappska huset med sin jugenddekor i hörnet vid Börjeparken, där det nu i stället står en tråkig betonglåda. Vi skyndar förbi och ner till Haglunds bro, som nu sviktat i trafiken. Vi vill trots detta bevara den och leda bilarna åt annat håll. Om Luthagsleden kan få den effekten blir det kanske möjligt att säga något försonande också om den, vilket annars ter sig svårt. Den är ett onödigt sår i en förut lugn och fredlig del av staden, som dessvärre har blivit alldeles för hårt exploaterad med trängsel och trafikstockningar som följd. Borta är Olivecronas villa med den blå kullen av vårblostande scilla, borta är Wetters villa och von Bahrskas huset och överallt reser sig höga, uniforma bostadshus.

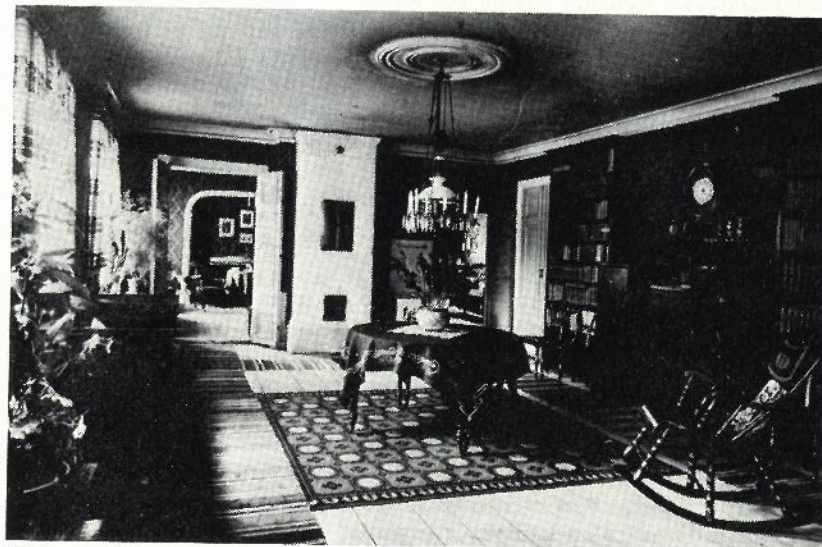
Tillbaka till Haglunds bro. Där har husen närmast söder om Fyrishall, hörnhuset mot Svartbäcksgatan, målats och snyggats upp, och här bildar de fint färgsatta hantverkargårdarna ett pittoreskt å-rum, som i kvällsljus ser ut som en teaterscen. Man har rivit de trasiga planken och frilagt delen närmast ån till en promenadväg — ett led i strävan att det en gång skall gå att vandra längs Fyris från Ulva kvarn till Flottsund.

Om vi går över "teaterscenen" och genom en av portarna till Svartbäcksgatan, står vi mitt emot Linnéträdgården. Den är sig lik och får ibland göra tjänst som ett stadens finrum, där t ex Kungen hälsades välkommen hit på sin Eriksgata i våras. Linnésällskapet har bekymmer med ekonomin, men vi hoppas att olika intressenter skall kunna hjälpa till att bevara denna unika trädgård och dess Orangeri — numera huvudkvarter för OD — där Uppsalaborna får förnämlig underhållning i form av musik, sång och teater. Om vi sneddar genom trädgården förbi "höstkvarteret" och går ut på Dragabrunnsgatan, återfinner vi inte mycket av det gamla ruckliga Dragarbrunn och det saknar kanske ingen i det skick det befann sig. Ett minne från forna dagar har dock bevarats genom

att den gamla brandstationen och intilliggande hus närmast Linnégatan finns kvar och har gjorts om till trevliga bostäder — en liten rest av den småborgerliga staden.

Så blandar sig gammalt och nytt i Uppsala. Alltför mycket har pietetslöst rivits och förstörts, alltför många stilbrytande hus har byggts i känsliga miljöer. De sista åren har dock en vaknande känsla för Uppsalas speciella atmosfär brutit fram även på byggnads- och stadsmiljöns område. Hus, som förr var smutsgrå, lyser nu i gult och vitt som Gillbergskas huset, varmt nyponrött som gamla Gillet — nu konsthall — eller pistagegrönt som Missionskyrkan. De mödor, som nu läggs ned på att bevara och försköna kommer att ge oss en vacker stad, som förstärker sambandet med gångna tider och tar vara på miljöer som blivit oss bekanta och kära — under några korta studieår eller under en lång livsgärning här.

Varje läsare, som har följt med på denna lilla rundvandring, saknar nog en hel del som för honom eller henne har speciellt intresse. Det fattas mycke i redovisningen, men — kom hit och se! Universitetskvarteren är sig lika och associationerna, som vi alla har från våra ungdomsår, väcks när vi går omkring i staden, och dem lämnar jag till var och en att berika den med. Även om hus är borta och det kända förändrat kan i ett gathörn finnas kvar fläkten av ett skimrande minne — "med blicken blank och lycklig av nya tankars ljus" eller av åsynen av en älskad gestalt. Vår ungdom susar här.

Walmstedtska gården: Salen i professor Rydins hem. Foto från senare delen av 1800-talet.

Låt oss brygga över generationerna!

av Gunnar Wijkman

Vår förening har gått över från att vara en församling av veteraner till en med seniorer. Allas vår förhoppning med detta konstgrepp var att starta en förnyelse — eller åtminstone en vitaliseringsprocess.

Det rent påtagliga resultatet har blivit att möten avhålls regelbundet med underhållning av högsta show-klass. Nostalgin riktigt klättrar efter väggarna och svunnen storhetstid blir som ny. Vi som har förmånen att vara aktiva på nationen gläder oss åt att föreningens aktiviteter ger så spontan respons. Vi hoppas att nuvarande generationer utifrån sina egna värderingar skall lika gärna minnas sin nation och använda seniorföreningen som ett forum för att återknyta kontakten med Södermanland—Nerike.

Men trots allt är vi två generationer. En som är oetablerad, som läser, forskar och gör allt annat som hör till universitetlivet. Och så en etablerad generation, som har sitt på det torra.

Mellan dessa generationer är idag ett större gap än vi tror. Det är inte lika självklart för dagens studerande, som för tidigare årgångar att en trygg framtid — i stort motsvarande ens ställda ambitioner — väntar efter examen. Han måste över många trösklar innan han kan bli senior-medlem, som kan komma tillbaka för att vädra nationslivets stolta ögonblick.

Jag tror att vi äldre bör vara mera aktiva med att hjälpa de nyexaminerade. Gör vi det så kan vi också knyta en reell gemenskap mellan olika generationer på nationen.

Mitt förslag är att vi skall aktivera kontakterna genom att seniorerna ger nyexaminerade hjälp efter examen. De som skall ut i arbetslivet skall kunna vända sig till seniorerna och få hjälp. En utträdesbiljett från nationen kan vara en lista med seniorföreningens medlemmar och ett löfte att få ringa och fråga. Jag tror inte att detta kommer att missbrukas. En uppmaning att skona seniorer i mycket central ställning kommer säkert att respekteras.

Låt oss brygga över generationerna. Nutidens student är praktisk och målmedveten. Han kommer att minnas sin nation bättre om han anser sig ha fått hjälp. Ge honom ett handtag och stärk sammanhållningen mellan generationerna.

In memoriam

Ragnar Hyltén-Cavallius

(27/11 1885—15/11 1970)

Under seklets första decennium var jur.stud. Ragnar Hyltén-Cavallius en aktiv, uppmärksam och uppskattad medlem av Södermanland-Nerikes nation. Ragnar Hyltén-Cavallius föddes i Stockholm men växte upp i Carl Gustafs stad vid Eskilstuna, där fadern, en hög arméofficer, tjänstgjorde som styresman för gevärsfaktoriet. Mera av pliktänsla mot familjetraditionerna än av egentligt intresse valde Hyltén-Cavallius att studera juridik. Han hade redan som barn fängslats av teaterns fantasivärld. Liksom senare hos Ingmar Bergman var det en dockteater som tände hans passion för scenen. I sin memoarbok "Teaterbiten" berättar Ragnar Hyltén-Cavallius att han som pojke i födelsedagspresent fick en stor dockteater med textbok och figurer ur "Trollflöjten". Det fanns en humanistisk och litterär tradition i släkten: farfadern, den lärde etnologen Gunnar Hyltén-Cavallius, var 1850-60 chef för Kungliga Teatern. Ragnars mor var född Levertin och kusin till skalden Oscar Levertin. Trots den kärva hemmiljön tycktes Ragnar från begynnelsen predestinerad till en annan bana än juristens.

Ragnar Hyltén-Cavallius fick sin gymnasieutbildning i Nyköping, där han 1903 blev student. Samma år kom han till Uppsala, där han äntligen fick utlopp för sina verkliga intressen. Med de juridiska studierna tog han det tills vidare lugnt. Han hade också valt rätt nation. Kamraterna på Södermanland-Nerikes nation beskriver Hyltén-Cavallius i memoarboken "Teaterbiten" som sanna ättlingar av Bellmans Mollberg, dansmästaren och ordensbrodern: "De älskade och älskar allttjämt etikettsbetonade upptåg. Nöjet hade för dem sina givna former och sina värdiga äm-

hetsmän". Och han tillfogar: "Musik och teater var sedan gammalt denna nations signatur och var också den enda i Uppsala som kunde ståta med två ägandes 'nationaloperor', de berömda 'Mohrens sista suck' och 'På Madagaskar', båda så gott som rent sörmländska produkter. Det är för övrigt märkligt att kunna konstatera vilket litet konstverk i sitt slag 'Mohren' ännu i dag är."

Ragnar Hyltén-Cavallius gjorde 1907 sin scendebut på nationsteatern, där han i "På Madagaskar" kreerade rollen av den parisiske botanisten A la Bonheur och sjöng Donna Rotundas parti i "Mohrens sista suck". Succén blev så stor att nationsteatern vågade sig på ett gästspel på gamla Östermalmsteatern i Stockholm. Några år senare, 1911, animerades spexarna till en turné runt hela mellersta Sverige. Trots det flitiga spexandet tog Ragnar i maj 1909 sin jur.kand.-examen.

De närmast följande åren försökte sig Ragnar Hyltén-Cavallius som praktiserande advokat i Stockholm. Han var dock mera av playboy i societetslivet än strävsam affärsjurist. Men det skickensediga året 1914 beslöt Hyltén-Cavallius att det nu måste bli slut på det estetiserande flanörlivet. Han föresatte sig att äntligen "följa sin genius" — så lyder också titeln på den andra och avslutande delen av hans memoarer. Nu skulle han bli skådespelare på allvar. Uppmuntran och vägledning på den nya banan fick han av den skickliga teaterpedagogen Signe Hebbe, som instruerade honom i sång och skådespelarekonst.

Då tidens stora teatergeni, den tyske regissören Max Reinhardt, 1915 gästspelade i Stockholm med sin berömda ensemble, fick Hyltén-Cavallius impulsen att fortsätta teaterstudierna i Berlin. Året därpå studerade han således den reinhardtska regikonsten på Deutsches Theater, Kammerspiele och Grosses Schauspielhaus. Men sommaren 1916 nådde honom ett lockande anbud från Svenska Teatern i Helsingfors. Hyltén-Cavallius avbröt hastigt sejouren hos Reinhardt och reste till Finland, där han skulle stanna några dramatiskt växlingsrika år. På Svenska Teatern fick han grundlig praktisk erfarenhet av teaterarbetets alla sidor och fick en gedigen skolning i skiftande rollfack. Hans välklingande röst, ståtliga yttre och aristokratiska profil predestinerade honom dock till en början för operettroller. I Helsingfors upplevde Hyltén-Cavallius verklighetens råa dramatik under revolutionsåren 1917-18. Inbördeskriget kastade sin slagskugga över Svenska Teatern, som för en längre tid måste stängas. Kort förut hade han, i december 1917, haft sin regidebut med en iscensättning av Björnsons "Paul Lange och Tora Parsberg".

Återkommen till Sverige fick Hyltén-Cavallius 1920 sin första kontakt med filmen. Han ägde en beundransvärd vän i den oförläpnelige karaktärskådespelaren Ivan Hedqvist, som utsåg honom till sin regiassistent vid inspelningen av uppsalafilmen "Carolina Rediviva". Det var också för Hedqvist han skrev sitt första filmmanuskript, en trogen transkribering till

film av Heinrich Heines episka dikt "Vallfarten till Kevlaar", 1921. Hyltén-Cavallius skulle även i fortsättningen eftersträva en litterär linje i sitt filmarbete. Han blev under ett par decennier en av de mest produktiva filmförfattarna med inte mindre än 25 inspelade manuskript. Produktionsförhållandena gjorde dock att han långt ifrån alltid hade möjlighet att följa sina konstnärliga ambitioner. Kompromissvånget blev en del av yrkesverksamheten under de år han var engagerad vid Svensk Filmindustri. Men även sedan Hyltén-Cavallius 1929 anställdes som förste regissör vid Operan fortsatte han att skriva och regissera film. Sina mest uppmärksammade insatser som filmförfattare gjorde han i samarbete med Selma Lagerlöf vid Mauritz Stillers inspelning av "Gösta Berlings saga" 1923-24 och för Gustaf Molanders filmatiseringar av "Jerusalem" under titlarna "Ingmarsarvet", 1925, och "Till Österland", 1926, samt "Charlotte Löwensköld", 1930.

Som filmregissör debuterade Hyltén-Cavallius i ett synnerligen internationellt sammanhang. I Ungern inspelade han 1926 i en tysk-svensk samproduktion "Flickorna Gyurkovics", i vilken Willy Fritsch fick sin första större roll. Hyltén-Cavallius regisserade ytterligare sex filmer, av vilka den sista, "Klockorna i Gamla stan", 1946, med Bertil Malmberg som författare och Edvard Persson i huvudrollen, var det första svenska färgfilmen.

En utomordentligt stor insats har Hyltén-Cavallius gjort som operaregissör. Han kom på detta fält att verka förnyande genom det energiska och omsorgsfulla arbete han lade ner på den tidigare försummade personinstruktionen i operainsceneringarna. En första kontakt med operaregi hade Hyltén-Cavallius fått, då han 1925 assisterade vid uppsättningen av Zandonias opera "Kavaljererna på Ekeby" på La Scala i Milano. Av Hyltén-Cavallius' många stora uppsättningar på Stockholmsoperan kan särskilt nämnas "Manon Lescaut", "Flickan från Vilda Västern", "Glada änkan", "Singoalla" och "Guarany".

Ragnar Hyltén-Cavallius ägde ett varmt, livfullt och i många avseenden motsägelsefullt konstnärstemperament. Han var en känslfull fantasimänniska samtidigt en rationell praktiker, ytterst professionell i sin yrkesutövning, metodisk och samvetsgrann. Med sin omfattande estetiska och litterära bildning var Hyltén-Cavallius en sentida gustavian i svenskt teaterliv. Om hans förmåga som spirituell konversatör vittnar de välskrivna memoärböckerna, utgivna av hans landsman Lars Hökerberg. Hyltén-Cavallius' memoarer ger ett värdefullt bidrag till kännedom om det tidigare 1900-talets teater och film men också om en nu försvunnen högborgerlig livsstil.

Rune Waldekrantz

Nils Oskar Wallin

(15/3 1885—24/8 1973)

Den 24/8 1973 avled en av Nationens äldsta hedersledamöter Universitetsbokhandlaren, Fil.lic. *Nils Oskar Wallin*.

Född i Eskilstuna, där fadern var rådman, den 15 mars 1885 studerade Nils Oskar Wallin vid h. a. läroverket i Västerås och avlade där studentexamen vt. 1903. Vid Nationen inskrevs han följande år och avlade fil. kand.ex. ht. 1908 och fil.lic.ex. vt. 1914. Efter en kortvarig tjänstgöring som co tjänsteman i socialstyrelsen 1914—1916 återvände han till födelsestaden som bokhandlare. 1919 inträdde han i Lundequistska bokhandeln i Uppsala, där han 1922 blev verkställande direktör, vilken befattning han innehade ända till pensioneringen 1960.

Under sin studietid deltog han aktivt och gärna i nationslivet. Sålunda var han andre kurator läsåret 1908—1909 och på våren 1909 även medlem av förvaltningsdirektionen. Efter sitt återbördande till Uppsala invaldes han ånyo snart i förvaltningsdirektionen och tillhörde denna i nära fyra decennier. Hans intresse för nationen och hans kunnande i ekonomiska frågor togs väl till vara i en tid, då Nationen befann sig i en kraftig expansion. Det var under denna tid, som granntomterna inom kvarteret inköptes och studentbostäderna bl. a. i Arkadien kom till. I allt detta deltog Nils Oskar med största intresse, och jag kan inte erinra mig något sammanträde, då inte han var närvarande. Som ett uttryck för sin uppskattning av hans arbete och för sin tacksamhet gjorde Nationen honom helt välförtjänt till sin hedersledamot år 1935.

Det var lätt att umgås och samarbeta med Nils Oskar. Hans stillsamma humor studom kryddad med små ironiska inpass, som aldrig var sårande eller elaka, hans vänliga leende och godmodiga blickar genom de runda glasögonen ingav alltid en känsla av trivsel och kamratskap av bästa märke. Han var en god och glad sörmland-nerking, till vilken Nationen står i stor tacksamhetsskuld.

Gunnar Sörbom

En krönika om Erik Annell

(5/1 1903—20/3 1974)

Överdirektören Erik Gustav Annell avled den 20 mars 1974. Han var född i Stockholm den 5 januari 1903 men kan dock betraktas som genuin sörmlänning, då fädernesläkten haft sin förankring i Södermanland sedan 1700-talet. Redan på hösten 1904 flyttade hans föräldrar till gården

Skeppsta i Husby-Oppunda, en grannsocken till Bettna där farfadern var prost. Denne Erik Annell d.ä. var en passionerad friluftsmänniska, syslade med jakt och fiske ännu vid mer än nittio års ålder. Han dog 1936. Om Eriks far John Annell, fil.kand. och lantbrukare, se Majh. 1946, s. 19-20.

Erik avlade först realskoleexamen i Nyköping, praktiserade som lantbrukselev och genomgick sedan Pählmans handelsinstitut i Stockholm. Han sadlade emellertid om, gick en preparandkurs om 3 terminer vid Mariannelunds praktiska skola och tog studenten som privatist, varefter han vt 1923 skrev in sig i nationen i akt och mening att bedriva juridiska studier. Han deltog flitigt i studentlivet både inom och utom nationen. På den kombinerade gås- och inspektorsmiddagen 1923 spelade han en förförisk Lea i spexet "Jakob och Labans döttrar eller Baggen och guldtackorna". Han anlätades för att skriva bordsvisor, var kuplett-författare bl a till spexet "Båten till Grekland" vt 1926 och höll naturligtvis tal för KVINNAN. Här kan infogas, att han tillhörde nationsinspektorskan Signe Sernanders förklarade gunstlingar; hon var syn- och hörbart road när han efter en god nationsmiddag underhöll henne. Krönikör eller historiefograf som det hette var han i tvenne perioder, alternerande med Ernst Harry Gombrii — även han en ypperlig skribent och beväpnad med en vass penna. Om krönikören som idé skriver Erik själv i "En krönika om krönikörer" (Ergo. 1927:7): "En ärevärdig tradition ställer honom som den högsta av nationsämbetsmän. I känslan av denna höghet verkar krönikörer nitiskt och hänsynslöst som nationalvett. För den försvarslösa landsmannen, som kommit i skottlinjen för hans giftiga pilar och sårats, kanske dödats, verkar han för stunden ofta som ovelt. Men det intresserar honom inte det bittersta, ty han arbetar under evighetens synvinkel." I artikeln karakteriserar Erik 10 av sina föregångare, bl a Carl Cederblad, Karl Asplund, Edvard Thermanius och Gösta Attorps. Om Erik själv som krönikör är det frestande att citera vad han skriver om Carl Cederblad: "Historia ville han skriva, men hans rörliga ande såg händelser och människor på ett sätt, som gör hans krönikor absolut olämpliga, för att inte säga opassande, som läroböcker". Erik blev naturligtvis även juvenil.

Men Uppsalaåren var också fyllda av hårt målmedvetet plugg och i november 1928 tog Erik sin jur.kand. Med en barlast av studentminnen och mindre glada studieskulder — liksom så många andra på den tiden — drog han till Stockholm för att skapa sig en framtid. Den akademiska arbetsmarknaden var ungefär lika katastrofal då som den är i dag, och utsikterna att få ett välavlönat arbete närmast obefintliga. Erik var uppe och bockade sig i hovrätten och fick titeln e.o. hovrättsnotarie. Han hamnade sedan i kammarrätten. I ett brev från slutet av november heter det: "Kammarrätten utnyttjar min eminenta arbetsförmåga till det ytter-

sta, som tack lämnar den högst 50 kronor i månaden. Jag pinar systematiskt generaldirektörer, hittills dock resultatlöst. Ännu återstår ett par och chansen på hundra finns alltså. Jag stannar troligen in på nyåret, då man på några håll givit mig hopp vid den tiden. Men jag tror dom inte mer än jämt och egentligen är det djävligt dystert för framtiden”.

Erik insåg snart nog, att tingsmeritering var ett "conditio sine qua non" för en karriärsugen ung jurist, men möjligheterna att komma in vid en domsaga ungefär som kamelens berömda nålsöga. Under julbesök i hemorten uppvaktade han häradshövdingen i Nyköping och lyckades få ett förordnande där på ett halvt år. I september 1929 kom han till den temperamentsfulle häradshövdingen Zethelius på Kinnefjärdings, Kinne och Kållands domsaga i Lidköping, där han lyckligen fullgjorde sin tingsjänstgöring.

Efter midsommar 1931 var han tillbaka i Stockholm för förnyade duster med verkens personalchefer eller, som han skriver, "för att plundra de egyptier på de fetaste bitarna av statens köttgryta". Efter ett par kortare förordnanden i riks försäkringsanstalten och skolöverstyrelsen hamnade han i april 1932 som e. assistent i fångvårdsstaten och förde de närmaste åren ett kringirrande liv på landets fängelser, huvudsakligen i Kalmar och Malmö, för att i maj 1935 komma till Axi på Långholmen. Därifrån avvek han redan i september för att bli amanuens och sedermera t.f. revisor i riksräkenskapsverket. 1938 erbjöds han ett förordnande som kamrerare i fångvårdsstyrelsen, där han avancerade till byråsekreterare, och han blev hemtam i det pompösa ämbetshuset Walling-gatan 2 i kvarteret Grönlandet norra, där man om höstarna kunde plocka mogna valnötter på gården — innan allt grönt röjdes bort för att bereda plats för skyddsrum. (Erik talade ofta om detta.) 1942 flyttade han ner ett par trappor och blev t.f. kameral byråchef i medicinalstyrelsen, ordinarie från 1947. Med vissa avbrott kvarstod han där till sin pensionering 1966, från 1962 över stat med överdirektörs rang. Sina vandring- och läroår har Erik själv skildrat på ett synnerligen läsvärt och roande — om än något fantasifullt — sätt i "Som kamrer i Fångvårdsstyrelsen" (samlingsverket "Hur det är i mitt yrke", Sthlm 1944).

När Erik i det ovan citerade brevet talar om sin "eminenta arbetsförmåga" var det skämtsamt menat, men det visade sig mer och mer att den självmedvetna karakteristiken var sakligt grundad. Han ägde faktiskt en enorm arbets- och organisationsförmåga, parad med en förnuftig och praktisk inställning till de problem han hade att bemästra. Under "fängelseåren" hade han lärt sig arbeta själv, absolut från botten. Detta tillsammans med den akademiska skolningen skänkte honom ett gediget kunnande. Och även hans vedersakare måste erkänna, att han var en synnerligen skicklig jurist. Regeringen hade också ögonen på honom och anförtrorde honom uppdrag som fordrade skicklighet och smidighet. Så-

lunda var han 1947—49 först kanslichef, sedan avdelningschef i handelskommissionen och 1956—60 t.f. överdirektör i fångvårdsstyrelsen.

Bättre än de flesta kände Erik till irrgångarna i den svenska statsförvaltningen. Åren 1938—42 och 52—53 var han sekreterare hos riksdagens revisorer och 1951—56 biträdande sekreterare i fjärde statsutskottet. Till riksdagen återvände han åren 1966—68, dels arbetade han i riksdagens upplysningstjänst, dels som riksdagsstenograf. Emellertid drabbades Erik av en invalidiserande höftledsartros och hade mycket svårt att röra sig utomhus. Åren 1970—73 skaffade han sig därför arbete som taxeringsordförande, ett arbete som kunde utföras i hemmet med hustrun Greta som kanslipersonal och skickebud.

Redan under studentåren hade Erik visat lejonklon som skicklig stilist. Han var väl hemmastadd i den svenska litteraturen — ett arv från det kulturellt betonade hemmet på Skeppsta. Med tiden blev han en mästare i den svåra konsten att skriva sakprosa, som var både sakligt korrekt och språkligt njutbar. Han var en av de flitigaste medarbetarna i Höjers utredning om den öppna vården (SOU 1948: 14, 24) samt ordförande i epileptikerutredningen (SOU 1955: 52) och utredningen om centrala sjukvårdsberedningen, som bl a resulterade i ett betänkande om utbildning av sjukvårdsadministratörer (SOU 1962: 38). Under åren 1960—65 stod han till kanslihusets förfogande som sakkunnig och nystade ur sig en rad stencilerade betänkanden; om det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation, om kustsanatorierna, om skolgång för rörelschämmad ungdom samt slutligen "Handikappförebyggande hälsokontroll för fyraåringar" 1965. Särskilt i det sista är språket genomskinligt klart och rakt på sak, bitvis drastiskt och utan förskönande byråkratiska omskrivningar, men hela tiden fyllt av ett personligt engagemang — Erik var inte för intet bror med barnpsykiatrikern, professor Anna-Lisa Annell. Betänkandet hade en underrubrik "Förberedande undersökning", men det innehöll samtidigt en rad konkreta förslag till åtgärder, som kunde genomföras utan tidsutdräkt. Alla dessa förslag gick också igenom i riksdagen. Enligt Eriks egen utsago upptogs detta mycke onådigt i kanslihuset; statsmakterna hade avsett att kunna skjuta frågan på framtiden genom att hänvisa till "pågående utredning".

Detta var likväl inte nog för den dynamiske Erik. 1962 skrev han in sig vid Stockholms universitet och avlade 1967 en fil.kand. med ämnena statskunskap, historia och geografi med kulturgeografi. Han framlade en proseminarieuppsats "Kulturgeografiska anteckningar ur en kassabok för tiden 1834—1892", vilken bygger på anteckningar förda av farfarsfadern prosten Gustav Annell i Trosa landsförsamling.

Eriks rastlösa verksamhet blev nog stundom ganska påfrestande för familjelivet, då han hänsynslöst offrade nätter och fritid för att kunna fullgöra sin enorma arbetsbörda. Det ville till att han vid sin sida hade

en sådan "markpersonal" som hustrun Greta. Hon skötte allt det praktiska och ekonomiska i hemmet — även tungt trädgårdsarbete vid den trevliga Enskedevillan. Hon värnade på allt sätt om Eriks arbetsro och fanns alltid till hands för sönerna Johan och Anders och senare för barnbarnen. Erik talade också med stor erkänsla om Gretas "vidunderliga lojalitet".

Sitt hjärtas rottrådar hade han hela livet kvar på Skeppsta, den lilla idylliska gården med de höga värddträden i hjärtat av den sörmländska bygd, där sjön Långhalsen som ett blått band slingrar sig fram mellan lummiga skogsdungar och gröna fält. Gården såldes efter faderns död år 1945, men Erik hyrde en flygel på gården och där tillbringade han och hans familj alla somrar. På Skeppsta släppte den nervösa rastlösheten, Erik blev lugn och harmonisk, som aldrig annars, när han strövade omkring i älgskogen med en svampkorg, deltog i skördearbetet på åker och äng, eller på bönders vis pratade om bygdens händelser med grannarna — hans vänner sedan barndomen. Under sju år på 50-talet hade också jag och min familj vårt sommarviste i en gammal statarbostad på gården. Vår vänskap fördjupades under det vardagsnära och tvångslösa umgänget. Otaliga koppar kaffe konsumerades på kvällarna, när vi satt i någondera familjens kök och dryftade dagens händelser och tidens frågor. Ofta var det Erik som förde ordet. Vi lyssnade, medan den gamle "krönikören" berättade om resor med färgrika riksdagsrevisorer eller om pittoreska och burleska tilldragelser bakom kanslihusets och ämbetsverkens strama fasader. Där drogs Uppsalaminnen och historier från bygden och ur släktkrönikan, bl a om farfarsfar prosten "Sköldinge-Erik". Som änkesäte för prästfruar hade denne donerat ett ställe "Fridhem" på det uttryckliga villkor, att endast en prästfru åt gången fick bo där — för husfridens skull. Erik talade långsamt och litet krämtande på sin genuina sörmländska och avbröt sig då och då för att eftertänksamt suga på pip-skäftet.

Sista gången jag träffade Erik var i januari förra året. Kanske var han litet mer dämpad än tidigare och svårt besvärad av sin dåliga höft, men i övrigt lika allmänt intresserad och underhållande som vanligt. Jag kunde inte ana, att döden en kort tid därefter skulle sätta punkt för vår vänskap som varat ett halvt sekel.

Carl Hulth

Torsten Larsén

(8/3 1925—20/8 1974)

Torsten kunde sina visor. När han föredrog dem till eget ackompanjering vid trappsexan på nationen eller i en trängre krets lyssnade publiken — om inte andäktigt, ty man var aldrig andäktig tillsammans med Torsten — så åtminstone uppmärksam. Och det var ett gott betyg åt den uppträdande. Torsten var vid dylika tillfällen ofta ytterst lägmäld. En lägmäldhet, som gjorde en högljudd omgivning något förbryllad i 40- och 50-talens nationsintriger, som i dag te sig mycket barnsliga, men som givetvis kunde vara av livsviktig betydelse för den, som befann sig mitt uppe i dem. Torsten besökte nationen nästan dagligen under sin studietid. Han rycktes tidigt med i ruljansen kring kuratel och nationsnämnd och gjorde sina framsteg främst i det glada livet på S:t Larsgatan 4. Ämbetsmannabanan kröntes ärofullt med ett första kuratorskap under höstterminen 1951. Det var Torsten mycket stolt över. Han var säkert uppriktigt glad över att ha fått förtroendet att leda nationen — framför allt, tror jag — vid festbordet. Torsten var ständigt ung till sinnet. I hans ögon fanns alltid en finurlig gamängblick. Han skojade ofta och alltid när vi råkades under senare år. Han skojade om allt. Jag har faktiskt ganska svårt att se honom som kristall- och blomsteromsusad 50-årsjubilar. En roll som han skulle ha spelat i mars i år. Det skulle nog annars ha blivit en rolig fest, om den fått bli av.

Som underhållare hade säkerligen uppträtt en gitarrspelande och sjungande Torsten Larsén. Den var allt bra synd, att vi gick miste om den tillställningen.

Carl-Uno Sjöblom

Karl K:son Wistrand

(9/4 1889—27/12 1974)

F. direktören *Karl K:son Wistrand* gick ur tiden den 27 december 1974 85 år gammal. Han var läkarson från Karlskoga och kom till Uppsala 1906 efter studentexamen i Örebro. Hans stora intresse livet igenom för historia och litteratur började tidigt under skolåren och han startade därför sina akademiska studier vid den humanistiska fakulteten. Redan efter en termin bytte han dock fakultet och lämnade Uppsala 1911 som jur.kand.

Med hans intellekt och senare visade administrativa talanger hade man kunnat tänka sig en kometartad karriär inom Nationen. Hans ungdom lade visserligen hinder för ett kuratel, men kanske bidrog även en vass tunga i nationsdebatten till att så ej blev fallet. Gamla landskapsprotokoll vittnar nämligen om hans skarpa uttalanden och roande sarkasmer. Till Nationens hävder går han dock som dess förste krönikör och legendarisk är hans

apdans i Madagaskar. Det hedersledamotskap Nationen 1950 tilldelade honom uppskattade han mycket.

Sin mannagärning kom han att ägna bergshanteringen och politiken. Från barndomshemmet hade han fått kontakt med svenskt bruksliv och det var ganska naturligt att han efter en mera traditionell juridisk ämbetsmannabana sökte sig tillbaka till bruksvärlden, där han under för svensk gruv- och järnindustri kritiska år kom att intaga en ledande plats inom Järnbruksförbundet och Mellansvenska Gruvförbundet. Redan under studenttiden engagerade han sig i samhällsdebatten och det var då bland verdandisterna han tycktes trivas bäst. I sitt praktiska arbete inom näringslivet fördjupades hans intresse för samhällsproblemen och följdriktigt började han så småningom ett aktivt politiskt arbete. Efter många år i Stockholms Stadsfullmäktige kom han in i Riksdagens Första Kammare, där han representerade Högerpartiet under åren 1937—1953. I första hand bevakade han arbetsmarknadsfrågor, men snart riktades intresset åt utrikespolitiken och i Europarörelsen såg han en möjlighet till en bättre tingens lösning av internationella problem. Han var under flera år svensk delegat i Europarådet och lär här ha gjort uppskattade insatser. Att för en anförvant, som undertecknad, karakterisera Karl Wistrands politiska insatser är helt naturligt omöjligt, men må här citeras några rader, som hans riksdagskollega, professor Nils Herlitz, skrev i ett kondoleansbrev vid hans död: "Vad jag greps av var framförallt allvaret, de vida och djupa greppen på dagsfrågorna, som han besatt tack vare historisk, internationell, kulturell vidsynthet, och tack vare ett verklighetssinne, som inte förvillades av slagord och partiparoller. Sin modiga självständighet gentemot dagsopinioner visade han inte minst under vinterkriget".

Sedan han tvingats lämna Riksdagen ägnade han sitt huvudintresse åt Karolinska Sjukhuset, där han åren 1941—1959 var ordförande i direktionen. Han engagerade sig helhjärtat för den praktiska sjukvårdens utveckling och skapandet av ett svenskt rikssjukhus. För forskning och utbildning hade han ett stort intresse och genom sina kontakter med svenskt samhällsliv lyckades han göra betydande insatser, något som Karolinska Institutet tackade för genom att 1951 tilldela honom ett medicinskt hedersdoktorat.

Karl Wistrand var livet igenom mycket släkt- och traditionsbunden. Ända in på sin ålders höst följde han mycket noggrant samhällsutvecklingen och såg många gånger positivt på det som skedde. Han reagerade dock mot nutidens traditionslöshet och nivellering av gammalt kulturarv och för dagens svenska undervisningsväsende hade han inte mycket tillövers.

Karl Wistrand var en kulturpersonlighet och man kan med rätta instämma med Ivar Andersson i hans nekrolog i Svenska Dagbladet, där han skrev att med Karl Wistrand försvann ännu en av de gamla herrarna i svensk politik.

Sven Kraepelien

Avlidna landsmän

Död		Inskr.	Född
29/3 1968	Franzén, Frans Hjalmar	1902	30/11 1879
2/4 1968	Malmæus, Bengt Erik	1930	17/3 1909
3/4 1968	Enemund, Karl Martin Natanael	1906	23/11 1884
21/4 1968	Cederbaum, Carl-Christer	1951	30/9 1932
18/6 1968	Wibel, Svante Erik	1913	4/5 1895
23/6 1968	Larsson, Karl Friihiof Gunnar	1916	12/8 1893
24/6 1968	Zuhr, Karl Emanuel (Manne)	1914	7/10 1893
7/7 1968	Taube, Björn Leif Arvid Björnsson	1930	30/1 1911
8/8 1968	Forslund, Karl Erik Wilhelm	1921	19/2 1896
23/8 1968	Karner, Fritz Frans Maria	1920	3/1 1896
30/8 1968	Löfmark, Göran Bertil	1914	7/12 1893
11/11 1968	Hagströmer, Knut Johan Jacob	1919	23/10 1899
27/12 1968	Nelander, Bengt Jakob	1926	26/2 1909
13/1 1969	Hallmén, Nils August	1923	8/5 1899
17/1 1969	Tibblin, Carl Torsten	1925	12/6 1903
17/1 1969	Bergh, Elisabet Ingegerd	1896	21/10 1877
14/2 1969	Karlefors, Tor	1947	17/12 1928
22/2 1969	Brevner, Erik Alfred Johannes	1921	10/3 1902
28/2 1969	Frendby, Gustaf Åke	1932	28/6 1911
10/3 1969	Rune, Gustav Adolf	1902	12/9 1882
/3 1969	Bågenholm, Gösta	1899	11/4 1881
27/3 1969	Sundsten, Carl Yngve	1924	6/8 1904
30/3 1969	Lönroth, Knut Georg Henrik	1933	13/11 1914
11/4 1969	Kallander, Jonas Adolf Kristian	1918	30/4 1891
1/5 1969	Stenbeck, Carl Gustaf	1897	7/8 1879

	Död	Inskr.	Född
12/5	1969	Torpel, <i>Bernt Gustaf</i>	19/9 1910
13/5	1969	Hedengran, James	2/10 1907
11/6	1969	Isoz, <i>Oskar Fredrik Halidan</i>	3/5 1887
20/6	1969	Henning, <i>Ester Martha, Brynhilda P:son</i>	7/7 1881
16/7	1969	Geijer, <i>Ester Gerda Helena, f. Hagström</i>	18/5 1883
30/7	1969	Lagerstedt, <i>Torsten Arvid</i>	20/11 1906
18/8	1969	Lofmark, <i>Ernst Bruno</i>	1/7 1890
4/9	1969	Grafström, <i>John Viktor Emanuel</i>	30/6 1898
7/9	1969	Lewenhaupt, <i>Sten Mauritz Carl</i>	27/2 1882
15/10	1969	Albring, <i>Gustaf Herman</i>	6/9 1888
20/10	1969	Lindgren, <i>Karl-Eric</i>	15/1 1908
27/10	1969	Persson-Jemt, <i>Per-Axel Roland</i>	14/1 1915
28/11	1969	Wisstrand, <i>Magnus</i>	4/4 1890
9/12	1969	Hallin, <i>Karl Olof</i>	15/8 1903
20/4	1970	Hanner, <i>Elsa Marika, f. Linder</i>	7/10 1886
17/5	1970	Erixson, <i>Sven</i>	23/11 1899
8/7	1970	Göthlin, <i>Per Emil Folke</i>	29/5 1907
12/8	1970	Sköldberg, <i>Sven Gunnar</i>	8/9 1907
6/9	1970	Fallenius, <i>Sten Agnar Konstantin</i>	5/1 1878
26/9	1970	Linnell, <i>Maria Birgitta (Mai-Brit), f. Andersson</i>	15/10 1910
13/10	1970	Björkman, <i>Anders Fredrik</i>	19/8 1889
1/11	1970	Berglund, <i>Gösta Robert</i>	25/9 1891
4/11	1970	Dahlgren, <i>Lars Vilhelm</i>	22/1 1924
15/11	1970	Hyltén-Cavallius, <i>Gösta Ragnar</i>	27/11 1885
29/12	1970	Lundell, <i>Torsten Valdemar</i>	19/5 1889
12/1	1971	Rydström, <i>Sven Gustaf Bernhard</i>	19/4 1880
26/2	1971	Svedberg, <i>Theodor (The)</i>	30/8 1884

Död

	Död	Inskr.	Född
7/3	1971	Persson, <i>Erik Esbjörn</i>	7/3 1896
31/3	1971	Abrahamsson, <i>Gotthard Bertil</i>	22/6 1893
6/5	1971	Söderbäck, <i>Sigrid Maria, f. Öhman</i>	1/8 1888
25/5	1971	Malmström, <i>Carl</i>	20/6 1891
11/7	1971	Sjösell, <i>Erik Albert</i>	11/1 1902
31/7	1971	Hallström, <i>Sven Oscar</i>	29/3 1880
28/8	1971	Sahlgren, <i>Gustav Fredrik Jöran</i>	8/4 1884
/9	1971	Olsson, <i>Carl Tage</i>	31/5 1904
1/10	1971	Faxén, <i>Nils</i>	8/11 1897
14/10	1971	Landberg, <i>Ejnar Wollert</i>	22/9 1888
14/10	1971	Ahlborg, <i>Erik Olof Edvard</i>	27/7 1906
19/10	1971	Laurell, <i>Algot Karl Gustaf</i>	3/9 1906
20/10	1971	Eneström, <i>Sigrid (Siri) Ingeborg Lovisa, f. Eker</i>	15/9 1894
23/11	1971	Larsson, <i>Erik</i>	31/12 1886
24/11	1971	Sandström, <i>Carl-Olof Helge</i>	13/3 1906
30/11	1971	Munkell, <i>Brita Hedvig Elisabet, f. Persson</i>	15/8 1907
4/12	1971	Hasselblad, <i>Uno Gottfrid</i>	11/3 1892
9/12	1971	Kärger, <i>Bengt Hubertus</i>	11/5 1903
8/2	1972	Nordlund, <i>Carl Gustaf Lennart</i>	22/12 1922
9/2	1972	Hansen, <i>Karl Wilhelm</i>	29/6 1883
13/2	1972	Olrog, <i>Ulf Peder Thorwaldsson</i>	27/2 1919
16/2	1972	Söderström, <i>Carlerik</i>	20/11 1913
29/2	1972	Franzén, <i>Erik Ivar</i>	11/6 1901
22/3	1972	Hultén, <i>Bengt Johan Viktor</i>	12/1 1894
30/3	1972	Thunmark, <i>Sven Gustaf</i>	9/2 1903
/4	1972	Freij, <i>Wolfram William</i>	27/9 1906
22/4	1972	Watz, <i>Erik Birger</i>	2/8 1895

Död	Inskr.	Född
12/5 1972	Ohlon, <i>Sven Johan Emanuel</i>	f. d. rektor (hedersledamot)
/5 1972	Almqvist, <i>Allan Bertil</i>	konstnär
7/6 1972	Cederström, <i>Claes Jacob (Jacques) Ferdinand</i>	leg. läkare
10/6 1972	Ambjörn, <i>Ivar Valerius</i>	f. d. seminarieadjunkt
25/6 1972	Brolin, <i>Karl Erik</i>	lektor
/7 1972	Persson, <i>Karl-Gustaf</i>	komminister
11/7 1972	Hellöf, <i>Daisy Ingegerd</i>	1:a biblioteksassistent
4/8 1972	Söderqvist, <i>Sten Edvard</i>	advokat
15/8 1972	Skoglund, <i>Börje Halvarsson</i>	länsråd
28/8 1972	Grönberger, <i>Andreas Gustaf</i>	prakt. läkare
17/9 1972	Sommarström, <i>Hugo Emanuel</i>	f. d. lektor
20/9 1972	Essén, <i>Karl Mattias (Mattis)</i>	f. d. lektor (hedersledamot)
25/9 1972	Österberg, <i>Petrus Efraim</i>	musikdirektör
4/10 1972	Söderén, <i>Bror Lennart</i>	adjunkt
/10 1972	Brydolf, <i>Arne Ossian Herbert</i>	tandläkare
18/10 1972	Haage, <i>Klas Anders Lennart</i>	folkskollärare
25/10 1972	Alm, <i>Nils Gustav</i>	polisöverintendent
17/11 1972	Funke, <i>Algot Leonard</i>	f. d. rektor
31/12 1972	Johnson, <i>Artur Yngve Leonard</i>	ämneslärare
1/1 1973	Andréason, <i>Gustav Elis</i>	f. d. distriktslantmätare
11/1 1973	Lindquist, <i>Gunnar David</i>	biskop emeritus
12/1 1973	Sjövall, <i>Gunnar</i>	kyrkoherde emeritus
14/1 1973	Hendelberg, <i>Måtte Oskar Daniel</i>	f. d. direktör
8/2 1973	Lander, <i>Frans Elvir</i>	f. d. 1:e aktuarie
/2 1973	Berger, <i>Karl Gustaf (Gösta) Georg</i>	f. d. läroverksadjunkt
27/2 1973	Hydbom, <i>Frithiof</i>	f. d. advokat
7/3 1973	Rahm, <i>Sven Gunnar</i>	sportjournalist

Död

Död	Inskr.	Född
28/3 1973	Annell, <i>Otto Birger</i>	f. d. 1:e sekr. i järnvägsstyrelsen
2/5 1973	Swidén, <i>John Bertil</i>	f. d. stadsfiskal
29/5 1973	Zetterquist, <i>Martin Fredrik</i>	kontraktsprost emeritus
22/6 1973	Zetterquist, <i>Rudolf Fredrik Emanuel</i>	kyrkoherde emeritus
7/8 1973	Castengren, <i>Gunnar Sigfrid</i>	f. d. tandvårdsinspektör
16/8 1973	Tamm, <i>Olof Filip Sebastian</i>	professor emeritus
24/8 1973	Wallin, <i>Nils Oskar</i>	f. d. universitetsbokhandl. (hed.l.)
10/9 1973	Moberg, <i>John Ake</i>	kyrkoherde
24/9 1973	Hamrin, <i>Artur Torgny</i>	kyrkoherde
/11 1973	Ekström, <i>Kurt Erland Robert</i>	kontraktsprost
18/11 1973	Behrman, <i>Bror Walter</i>	läroverksadjunkt
23/11 1973	Holstein, <i>Bo Gustaf Fredrik</i>	f. d. häradshövding
/11 1973	Thunholm, <i>Erik Adolf</i>	rektor
3/12 1973	Olofsson, <i>Ossian Herman</i>	komminister
8/12 1973	Frödenius, <i>Margareta, f. Broms</i>	f. d. fiskerintendent
3/2 1974	Burack, <i>Elsa Jenny Margit</i>	fil. lic., fru
14/2 1974	Backlund, <i>Helge Oskar Alfred</i>	jur. kand.
22/2 1974	Wrangel, <i>Hugo Wolmar</i>	lektor
25/2 1974	Norinder, <i>Yngve Harald Thorvald</i>	diplomingenjör
20/3 1974	Annell, <i>Erik Gustaf</i>	f. d. undervisningsråd
11/7 1974	Johnell, <i>Esfil Anders</i>	f. d. överdirektör
27/7 1974	Sjögren, <i>Karl Gustaf Torsten</i>	f. d. provinsialläkare
30/7 1974	Asplund, <i>Erik</i>	professor emeritus
4/8 1974	Hammarskjöld, <i>Bo Gustaf Hjalmar</i>	f. d. intendent vid Riksmuseet
11/8 1974	Ramcr, <i>Karl Torsten</i>	f. d. landshövding (hed.led. 1937)
20/8 1974	Larsén, <i>Nils Torsten Henrik</i>	f. d. överläkare
17/9 1974	Björneberg, <i>Alf Klas John</i>	fastighetsjurist
		f. d. lektor

Död	Inskr.	Född
29/9 1974	Wallin, Nils	28/2 1908
/10 1974	Adolfsson, Nils Efraim	7/2 1907
21/10 1974	Magnell, Gunhild Maria, f. Öfverström	20/5 1897
31/10 1974	Bergenheim, Bengt Ludvig	16/5 1898
1/12 1974	Ericsson, Sven Erik <i>Torkel</i>	6/3 1889
3/12 1974	Lönroth, Lars Olof <i>Gunnar</i>	12/2 1904
27/12 1974	Wistrand, Karl Knutsson	9/4 1889
4/1 1975	Edlund, Einar Fredrik	13/5 1884
5/1 1975	Lundblad, Gustav <i>Henry</i>	14/8 1899
18/1 1975	Samzelius, Per Paul Mauritz	2/1 1888
7/2 1975	Dahlberg-Ström, Ingeborg	22/3 1890

Inskr.

Född

f. d. i:e stiftsnotarie
f. d. kyrkokamrer
f. d. läroverksadjunkt
med. dr.
f. d. provinsialläkare
kyrkoherde emeritus
direktör (hedersledamot)
f. d. rådmän
f. d. provinsialläkare
f. d. förste arkivarie
leg. läkare

Från vår till vår

I Q:

Fullt medveten om att jag ger mig ut på för mig till viss del okänd mark börjar jag detta mitt referat från det gångna året redan under min företrädares "regeringstid". Detta för att få med så mycket som möjligt av intresse som föredragit sig på nationen sedan föregående majhälsnings pressläggning.

Förste kurator emeritus Sten Åkerlund slutade sin rapport med vårens Ämbetsmannamiddag i mitten på februari. I mitten på mars, närmare bestämt den 15, var det dags för Herrmiddag. Nationens gentlemän avnjöt en god middag signerad vår uppskattade restauratör Herman Fricke, samt åsåg en halsbrytande "uppvisning" på rullskridskor. Denna uppvisning uppfördes i trapphallen av ett antal bröder, som under kvällens lopp säkerligen rullat mera på "kuttingen" än de under hela sin livstid gjort på skridskor av detta slag. Sviterna efter denna avancerade akrobatik blev tydligen inte alltför svåra, då man framemot morgonen kunde se ett flertal av ekvilibristerna hänge sig åt en annan "konstart", nämligen "spel om penningar och penningars värde."

Ett par dagar senare avreste nationens eminenta idrottsförening med destination Polen och Krakow för att befrämja det "internationella kulturutbytet." Man vägrar fortfarande envist att meddela resultatet av den fotbollsmatch som där spelades. Banketten lär dock ha vunnits. Mars avslutades med vårens Damsupé den 27. SNally, nationens populära bilrally, den 31. Samma dag avverkades även det "hundra" Antitequet, omtyckt söndagsdans.

På Landsskapet den 1 april valdes undertecknad till förste kurator och jur.stud. Pauli Happonen till tredje kurator.

I början av april arrangerade nationerna kring S:t Larsgatan traditionsenligt S:t Larskarneval. En av de stora händelserna på karnevalen är den varje gång återkommande dragkampen. Denna vanns givetvis av SNärke, min blygsamhet förbjuder mig emellertid att nämna namnet på lagets ankare.

Så är då våren här på riktigt!

Valborgsmäss med Högtidslandskap och sittning, Majmiddag med hedersledamotsinstallation och exotiska gäster. Hedersledamöterna som installerades var vaktm. Karl Ström och fil.kand. Bo Lindquist. De exotiska gästerna utgjordes av en japansk prof. med fru klädd i kimono. Det japanska paret var i Sverige som gäster till insp.em. Stig Claesson med fru som även dessa hedrade nationen med sin närvaro.

Hornboskapen, världens äldsta och Södermanlands-Nerikes bästa (!) nationsorkester gör den 4—5 maj stor succé på studentmusikkårsfestivalen i Linköping och får fin kritik i pressen.

Den 13 maj besökte ett antal landsmän jagaren Södermanland och medföljde på en tur i Stockholms skärgård.

Veckan före vårbalen anordnades en stipendieresa i mellansverige. Med på resan var våra två polska stipendiater Anna Londo, och Stanislaw Pis'ko, Krakow, från Tyskland Henrich Sperling, Marburg samt David Runeberg från Nylands Nation i Finland.

Vårbal, vårens höjdpunkt på avdelningen festivitas, blev också en värdig avslutning på stipendiaternas Sverigebesök. Stipendiaternas skara utökades för övrigt till vårbalen, då Nylands Nations förste kurator Max Oker-Bloom gjorde oss den äran.

Terminens tredje ordinarie Landskap fyllnadsvalde fil.stud. Claes-Uno Holmberg till andre kurator för hösten -74, då Per Cedernaes lämnade nationen för att tillträda en tjänst som kamrersassistent i Vaxholm. Sommarpubvärdar blev på samma landskap hrr Pauli Happonen, Claes Wenergren, Jan Wessén och Rich Hunger.

Noterbart i övrigt beträffande våren -74 är att:

- biblioteket blev fördiginventerat,
- konsthistorikern Jörgen Lindqvist totalinventerade nationen,
- arkivet i Engelska Villan rensades upp,
- en sanering av stipendiehandlingarna genomfördes,
- stipendiater sändes till Tyskland och Finland,
- den nystartade Söndagsmiddagen var välfrekventerad och tillhandahöll mycket god mat genom tredje kurator Jan M Olsson och kocken hr Rich Hunger,
- Trikadien vann nationsturneringen i handboll.

Så kan jag då börja trampa på känd mark, dvs. att referera vad som sig tilldragit haver under "min tid."

Eldprovet för varje förste kurator är firandet av den franska nationaldagen, den 14 juli. På darrande ben förde jag, efter att vederbörligen ha låst in de två fångarna i jordkällaren (dvs. "Bastiljen"), min här med dragen värja, sjungande Marseljäsen, till Stadshotellet där jag i kraft av mitt ämbete traditionsenligt pinade mina åhörare med ett tal på något som skulle föreställa franska. Bäva mände min gamle fransklärare!

Höstterminen kom med en hetsig tid av inskrivningar, recentiorsmottagningar och allmän förvirring innan samtliga nytillträdda ämbetsmän, undertecknad inräknad, kunde känna sig någorlunda hemmastadda i sina respektive ämbeten.

Ämbetsmannamiddagen i mitten på september kom därför som välkommen avkoppling och ett lika välkommet tillfälle för samtliga ämbetsmän att lära känna varandra.

Höstens SNally kördes den 21, och den 28 var det dags för recentiorsgasque med en glädjande stor uppslutning, nära 200 nya och gamla landsmän ställde upp. Dessa fick, förutom mat och dryck, under kvällens lopp avnjuta ett recentiorsspex som framfördes under sakkunnig ledning av yngste broder Frigell, Göran. Gäster på denna tillställning var 13 polacker som återgäldade Trikadien besök i Krakow. Fotbollsmatchen som avverkades tidigare på dagen vanns "givetvis" av Trikken (3—0). Våra polska vänner tilläts därför av artighetsskal att vinna banketten, en ära som annars är helt förbehållen nämnda idrottsförening.

På Landskapet den 30 september valdes skattmästare Seppo Gerestrand till hedersledamot.

Oktober inleddes den 4 med Herrmiddag för att den 12 kulminera i höstens stora tillfälle, Seniorföreningens höstsammankomst. Efter en magnifik middag med lika magnifika tal av ärkebiskopen em. Gunnar Hultgren och kvällens t.f. sånganförare Torgil Ringmar bjöds på underhållning. Denna underhållnings producent och dirigent var givetvis sen.för.ordf. Sven G Svensson, och vad är då naturligare än att underhållningen byggde på vännen och studiekamratens Ulf P Olrogs alster. Att denna del av kvällen blev så minnesvärd kan vi, förutom Ulf P's visor och Sven G's eminenta "dirigentskap", tacka sångarna och musikanterna Margareta Kjellberg, Håkan Norlén, Bertil Sundberg och Bo Sundblad för. Ej heller att förglömma fru Brita Nordlanders uppskattade och bejublade framträdande. Efter Damsupé och S:t Larskarneval for en något "slutkörd" förste kurator med Trikadien till Danmark, denna gång för att upprätthålla det "internordiska kulturutbytet."

HB-konserten den 2 november drog som vanligt stor publik. Detta speciellt tack vare vår musikanförare Anders Bokenstrand, även kallad Uppsalas "Edmondo Ross". Uppskattade inslag på konserten i övrigt var kastanjett-klapprande chefsåklagaren Bengt-Georg Gilmark samt sångsolisten Lars Andrén som iförd blommiga kalsonger sjöng visan med samma titel.

Vid Landskapet den 4 omvaldes Claes-Uno Holmberg till andre kurator för 1975.

Inför Gåsmiddagen den 9 ställdes vi inför problemet att vara utan vår annars städs närvarande inspektor, då denne befann sig utomlands. Rådare i nöden blev fd's ordf. Nils-Brage Nordlander med fru Brita, som efter förfrågan villigt ställde upp. Nationen blev en hedersledamot rikare under kvällen, då jag hade nöjet och äran att installera vår skattmästare Seppo Gerestrand och dricka honom till ur den Wibergska kannan. Från jagaren Södermanland kom dess second, kapten Karl-Erik von Sydow med dam som ett svar på nationens besök på jagaren i maj.

November avslutades med en mycket intressant och stimulerande resa till Krakow, Polen. Denna resa var ett led i stipendiatutbytet med Polen

och då formerna för det fortsatta utbytet skulle diskuteras, för jag själv i sällskap med nationens internationelle sekr. Sten Bergbom söderut till den vackra gamla staden.

Samtidigt med hemkomsten från denna underbara resa hölls internationell afton på nationen, dock icke polsk utan skotsk, med säckpipeblåsare och folkdansare.

På terminens tredje ordinarie landskap valdes prof. i rättsmed. Tom Saldeen till proinspektor. Tredje kurator aviserade sin avgång vid terminens slut och 1:a läsningen av en reviderad upplaga av den 1972 utgivna nya stadgan togs. Inspektor hemförlovade enligt tradition landsmännen över jullovet varefter en gemytlig sexa vidtog.

Höstterminen avslutades så med Luciagasque den 13 december och Julbord den 1 december.

Under december månad avslutades den stora renovering som genomförst under överinseende av framför allt avd.dir. Algot Bengtsson och skattm. Seppo Gerestrand. Renoveringen har omfattat fasaden mot gården på Arkadien, fasad plus takarbeten på Geijersgården samt lägenheten n.v. i Geijersgården. Under hösten har också ett förslag angående ombyggnad av nationsgården lagts fram för, och godkänts av, nationsnämnd och förvaltningsdirektion. Arbetet kommer troligen att påbörjas i slutet av maj eller i början av juni.

Vårterminen inleddes med ett Extra Landskap. Detta för att 2:a läsningen av nya stadgan skulle kunna tagas och göra det möjligt för oss att arbeta efter densamma. Genom tagandet av denna nya stadga avskaffades tredje kuratorsämbetet och de två barmästarnas ämbeten. Nytt ämbete blev informationssekreterarens, vilket omfattar, förutom delar av förutvarande tredje kurators, stipendie-, nämnds- och internationelle sekreterarens samt recentiorsförmännens och arkivariens ämbeten. Ytterligare två nya ämbeten tillkom, nämligen de två heltidsanställda klubbmästarnas, som förutom barmästeriets omfattar gamla klubbmästarnas plus större delen av tredje kurators arbetsuppgifter. Både informationssekreterarens och klubbmästarnas ämbeten är liksom kuratorernas heltidsarvoderade.

Ämbetsmannamiddag arrangerades den 12 februari till fromma för nationens "rygggrad."

Den 17 samma månad hölls det första ordinarie Landskapet, på vilket andre kurator konstaterade att vi just, med tanke på nationens ekonomi, avslutat ett mycket givande år.

Nationens damer bjöd på trevlig underhållning under Herrmiddagen i mars början.

Nationens herrar ville inte vara sämre på Damsupén en vecka senare utan bjöd också de på entertainments där nationens sånganföreläsare Hans Franzén firade stora triumfer med eldslukning.

Skrivande detta dagarna före påsk, medan majhälsningens red. Per Sörbom biter sina naglar i förtvivlan över att mitt "bidrag" kanske inte hinna in före ovannämnda publikations pressläggning, konstaterar jag, att mitt kuratorsår gått svindlande fort och till 3/4 är över.

Reflexioner över det gångna året.

Positivt

— Ett utökat programutbud har gett oss fler besökare, fler landsmän samt ett minimum av övergångar till andra nationer.

Ex. på detta utbud är:

Samling vid PUMPEN, tisdagsdans med uppträdande av toppartister.

Filmaftnar på torsdagar.

En populär pub.

Söndagsmiddagar med god mat från bl.a. Solveig

Lindhes grytor.

Antiteque, omtyckt söndagsdans till "diskotör" Matz

Hannerz (Tarzan) skivor.

— Ovanstående samt en stram ekonomi har gjort att nationen har ett gynnsamt utgångsläge inför fortsättningen av innevarande år.

Negativt

— En ökad studiepress har gjort att studenterna inte orkar engagera sig i nationsfrågor av kanske mer seriös art. Resultat — besöksfrekvensen på landskapen är skrämmande låg.

— De som verkligen engagerar sig satsar dess hårdare. Detta är i och för sig positivt, men risken föreligger att en liten "klick" styr nationens göranden och låtanden.

— Kårobligatoriets eventuella avskaffande ligger som en hotande skugga över nationerna. Här gäller det att visa myndigheterna att nationerna är något värt att bevara — i sin nuvarande form.

Jag vill avsluta denna min "krönika" över det gångna läsåret med att tacka nationens överhuvud, insp. Gunnar Wijkman, som med fru Birgit verkligen aktivt deltagit i nationslivet under detta läsår. De gånger är lätt räknade då vi inte sett dem bland oss. Vad detta betyder speciellt för oss som arbetar aktivt på nationen förstår säkert alla. Jag sänder även en tacksamhetens tanke till min företrädare Sten Åkerlund, som s. a. s. "beredde väg" för mig.

Anders Lindhe

2 Q:

Utgående balansräkning den 31.12. 1974

vid Södermanlands-Nerikes Nation för räkenskapsåret 1974

<i>Tillgångar</i>		<i>Skulder</i>	
Kassa	185:90	Musikfonden	3.500:—
Postgiro	950:64	Honorariekassan	7.570:—
Bank	150.116:41	Reservfonden	18.988:72
Kreditkassan, kåren	4.000:—	Biblioteksfonden	4.000:—
Fordringar, övriga	17.968:70	Nyanskaffningsfonden ..	4.600:—
Fordringar, FD	176:—	Nat.matr.fond	1.800:—
Utestående handlån	30.500:—	Personalskatt	2.870:—
Lager, Baren	15.474:67	Terminsavg. kåren	3.041:50
		Trikadien	1.660:—
		Försäkringar	64:—
		Skuld, övriga	48.187:54
		Skuld, seniorför.	10:—
		Handlänekassan	35.000:—
		Resultat före disp.	88.080:56
	<hr/>		<hr/>
	219.372:32		219.372:32

Avsättningar

Honorariekassan	1.535:—
Reservfonden	65.313:13
Dispositionsfond	15.363:14
Biblioteksfond	3.569:29
Nyanskaffningsfond ..	2.300:—
Kvarstående vinst	—:—

Uppsala den 31 januari 1975

Claes-Uno Holmberg